CHRISTOPHER MARLOWE

Teatru

Editura Univers

EDUARD AL II-LEA

Traducere de
FLORENTIN TOMA și ANDREI BANTAȘ
Note de ANDREI BANTAȘ

FRĂMÎNTATA DOMNIE ŞI JALNICA MOARTE A LUI EDUARD al II-lea ŞI CĂDEREA TRAGICĂ A TRUFAŞULUI MORTIMER

Precum a fost de nenumărate ori jucată în public în onorabila cetate a Londrei de către prea cinstiţii servitori ai Contelui de Pembroke,

scrisă de Christopher MARLOWE

Persoanele :

REGELE EDUARD AL II-LEA
EDMUND, DUCE DE KENT, *fratele său*
PRINȚUL EDUARD, *fiul său (mai apoi* REGELE EDUARD AL III-LEA)
REGINA ISABELLA
PIERS GAVESTON, *apoi* CONTE DE CORNWALL
ARHIEPISCOPUL DE CANTERBURY
EPISCOPUL DE COVENTRY
EPISCOPUL DE WINCHESTER
CONTELE DE WARWICK
CONTELE DE LANCASTER
CONTELE DE PEMBROKE
LORDUL ARUNDEL
JAMES, *însoțitorul lui*
CONTELE DE LESTER
LORDUL BERKELEY
BĂTRÎNUL MORTIMER, *nobil*
TÎNĂRUL MORTIMER, *nepotul său*
LADY MARGARET DE CLARE, *nepoata* REGELUI, *fiica* DUCELUI DE GLOSTER
BĂTRÎNUL SPENSER, *nobil*
TÎNĂRUL SPENSER (LE DESPENSER), *fiul său, însoțitorul nepoatei Regelui, apoi* CONTE DE WILTSHIRE
BALDOCK, *însoțitor al nepoatei Regelui*
BEAUMONT, *grămătic*
TRUSSEL, CHAMPION, GUERNEY } *curteni*
MATREVIS, LIGHTBORN } *oameni ai lui* MORTIMER
SIR JOHN OF HAINAULT, *nobil flamand*
LEVUNE, *francez*
RICE AP HOWEL, *primarul orașului Bristol*
NOBILI, CURTENI, HERALZI, LUPTĂTORUL, SOLI, OȘTENI, DOAMNE DE LA CURTE, STAREȚUL, CĂLUGĂRI, SERVITORI, TREI SĂRĂNTOCI *etc.*

Actul I

SCENA 1

La Curtea Regelui din Londra
Intră Gaveston citind o scrisoare (primită de la rege).

GAVESTON *(citind)* :

„Tătîne-meu e mort. Hai, Gaveston,
Împarte tronul cu-n prieten scump !"
O, vorbe ce mă-mbată de plăcere !
Ce altă bucurie-ar fi mai mare,
Ce alt nesaț i-e dat lui Gaveston
Decît să fie-al regelui ales ?
Vin, dulce prinț ! Plăcutele-ți cuvinte
M-ar fi făcut să trec înot din Franța,
Și-apoi să gîfîi pe nisip ca Leandru [1],
Pînă-ai zîmbi, și-apoi m-ai lua în brațe.
Întors eu din surghiun, mi-apare Londra
Ca Elizeul unui nou venit :
Nu c-aș iubi cetatea, ori pe oameni,
Ci fiindcă-i-adăpostul celui drag :
Pe rege vreau să-l strîng la piept,
Și-atunci de vrajba-ntregii lumi nu-mi pasă
Ar mai iubi cei nordici licărul de stele
Dac-ar avea un soare zi și noapte ?
Adio temenele pe la lorzi !
Doar regelui îmi voi pleca genunchii

[1] Erou mitologic care traversa noapte de noapte Hellespontul (azi Dardanelele) pentru a se duce la iubita sa, Hero. Cîntat sau citat în multe opere literare, inclusiv poemul lui Marlowe, *Hero și Leandru.*

Cît despre gloată, ce-i decît scîntei,
Din jarul sărăciei rîcîite ?
Mai bine-atunci aș vrea eu să mă gudur
Pe lîngă-o adiere blîndă care
Mi-atinge buzele și-ndată piere...
(Intră Trei Sărăntoci) Cine-or mai fi și ăștia ?

SĂRĂNTOCII :

Cei dornici să slujească.

GAVESTON :

Ce știi să faci ?

SĂRĂNTOC I :

Să călăresc.

GAVESTON :

Dar nu am cai. Iar tu ce ești ?

SĂRĂNTOC II :

Sînt călător.

GAVESTON :

Ia să te văd ! Ești bun să mă slujești
La masă, și să-mi tot îndrugi minciuni ;
De-mi place felul cum vorbești, te iau,
Dar tu ce ești ?

SĂRĂNTOC III :

Oștean ; cu scoțienii am luptat.

GAVESTON :

Păi, pentru alde tine sînt azile !
Nu plec să lupt, așa că du-te acum !

SĂRĂNTOC III :

Mă duc ! De mînă de oșteni să pieri, —
Tu, care-i răsplătești doar cu adăpost !

GAVESTON *(aparte)* :

Asemeni vorbe-s mai puțin de spaimă
La gîsca ce se vrea un porc spinos,
Țintind cu pene să-mi străpungă pieptul.
Dar vorba dulce nu e lucru greu :
De-i măgulesc pe ei, le dau nădejdi.
(Tare) Știți că din Franța sînt abia întors ;
Cu suveranul încă n-am vorbit.
De-mi merge bine, vă tocmesc pe toți.

SĂRĂNTOCII :

Slăvit să fiți !

GAVESTON :

Lăsați-mă acum, am treburi multe.

SĂRĂNTOCII :

Om aștepta pe-aicea pe la curte.

GAVESTON :

Prea bine. *(Sărăntocii ies.)*
Nu de-așa oameni am nevoie,
Ci de poeți frivoli și minți poznașe
Și lăutari ce, mîngîind o strună,
Mi l-or juca pe blîndul crai *cum vreau !*
I-s dragi și muzica și poezia :
Deci seara-l voi distra cu măști taliene, [1]
Cu vorbe dulci, actori cu haz, comédii ;
Iar ziua, cînd se va plimba prin lume,
Vedea-va pajii mei în strai de nimfe,
Ori copitați, satiri păscînd pe lunci
Și tropotind apoi în dans scălîmb.
Un tînăr chipeș [2] trup ca al Dianei,
Și plete care poleiesc pîrîul
— Lin lunecînd, sclipind, cu brațul gol
Împodobit de-al perlelor șiraguri
Și jucăuș purtînd el ramul de măslin
— S-ascundă nuri ce-ar încînta pe unii —
Îl vor scălda într-un izvor ; pe-aproape,
Un alt Actéon [3] printre crengi la pîndă,
Diana supărată-l va schimba
În cerb ; în goana lui va fi-ncolțit
De lătrători, și sfîșiat, ca mort.
Nu-s desfătări mai dragi măriei sale !...
O, iată-l însoțit de dregători !
Vin de la Parlament. Mă trag de-o parte.

(Se ascunde. Intră Regele Eduard, Ducele de Kent, Conții de Lancaster și Warwick, Bătrînul Mortimer, Tînărul Mortimer și alți curteni.)

---

[1] *Măști italienești*, distracțiile rafinate sau deșănțate de la curtea lui Eduard al II-lea. (De fapt spectacolele elizabetane denumite „măști" erau un împrumut de dată mai recentă.)

[2] Pe scena elizabetană rolurile feminine erau încă jucate de băieți tineri, dar Gaveston se gîndește probabil să pună un băiat chipeș în rolul Dianei pentru a face pe placul regelui.

[3] Vînător mitologic, pe care zeița Diana (fie pentru că a surprins-o scăldîndu-se goală, fie pentru că s-a lăudat că vînează mai bine decît ea) l-a prefăcut în cerb, lăsîndu-l să fie sfîșiat de propriii săi cîini. Aici e un simbol al conflictelor între Eduard al II-lea și baronii săi.

REGELE :

Ascultă, Lancaster !

LANCASTER:

Poruncă, nobile stăpîn !

GAVESTON *(aparte)* :

Urît mi-e Contele de Lancaster !

REGELE :

Nici asta nu-mi îngădui ? *(Aparte.)* În ciuda lor
Eu voia tot mi-o fac și-obraznicii
De Mortimeri să știe că-s mîniat !

BĂTRÎNUL MORTIMER :

De ne iubești, pe Gaveston urăște-l !

GAVESTON *(aparte)* :

Te-oi nimici, mișele Mortimer !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Măria Ta, cînd tatăl tău s-a stins,
Jurat-am — unchiul, contele și eu —
Să nu se-ntoarcă Gaveston în țară !
Stăpîne, legămîntul nu mi-l calc,
Dar spada ce-n dușmanii tăi lovește
Dormi-va-n teacă gata pentru tine ;
Sub flamura-ți să meargă cine vrea,
Căci Mortimer își pune-n cui armura !

GAVESTON *(aparte)* :

Să te ia naiba !

REGELE :

Te fac eu, Mortimer, să te căiești !
Se cade oare să-l înfrunți pe rege ?
Ha, bombăni, mîndre Lancaster ? Te-ncrunți ?
Vezi să nu-ți netezească spada fruntea,
Genunchii mult prea țepeni să-ți reteze.
Îl vreau pe Gaveston, și veți vedea
Că-i greu a sta-mpotrivă regelui !

GAVESTON *(aparte)* :

Le-ai zis-o bine, Eduard.

LANCASTER :

Stăpîne, pentru ce-i atîți pe nobili ?
De n-ar fi Gaveston, otreapa asta,
Firește, te-am iubi și te-am cinsti !
Să știi că eu pe lîngă Lancaster
Am încă patru comitate : Derby
Precum și Lincoln, Salisbury și Lester.

Le vînd, ca să-mi plătesc oșteni să-mpiedic
Venirea javrei Gaveston în țară.
Iar de-a sosit, alungă-l de îndată !

KENT :

Milorzi, sînt mut văzînd trufia voastră !
Dar voi grăi acum, și cu temei :
Îmi amintesc, cînd tata era rege,
În fața lui, Lord Percy-ncins la culme,
Pe Mowberay l-a înfruntat semeț ;
De nu ținea prea mult la el monarhul,
Îl descăpățîna. Dar ochii rigăi
Pe ne-nfricatul Percy l-au supus ;
Curînd l-au împăcat cu Mowberay.
Dar voi, semeți, sfidați pe rege-n față !
O, frate, pedepsește-i ! Țestele
Înfipte-n pari plătească pentru limbă.

WARWICK :

Cum, capetele noastre ?

REGELE :

Da, da ! Așa că vreau să vă-nvoiți !

WARWICK :

Dîrz Mortimer, stai, fii mai potolit.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Nu pot, nu vreau ! N-am cum să nu vorbesc !
(Către rege) Cu brațul, capetele ne-om feri,
Tăind cel pentru care ne amenințî ! *(Bătrînului Mortimer)* Hai unchiule de-aici ! Smintitei rigi
Doar palașele noastre să-i vorbească.

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Avem destui bărbați viteji în Wiltshire.

WARWICK :

Tot Warwickshire va fi de partea mea.

LANCASTER :

În nord, în Lancaster am mulți prieteni
Cu bine, Sire ! Ori te răzgîndești
Ori tronul unde-ar fi să șezi va fi
Scăldat în sînge ! Iar în țeasta-ți seacă
Ți-om arunca pe-a javrei ce-o alinți !

(Ies toți afară de Rege, Kent și Gaveston, ascuns.)

REGELE *(aparte)* :

Trufașe amenințări nu pot să-ngădui !
Sînt rege, cum să-mi calce ei porunca ?
(Tare) Oh, frate, scoate steagurile-n cîmp !
Mă răfuiesc cu-acești baroni și conți.
Ori mor, ori voi trăi cu Gaveston.

GAVESTON *(aparte)* :

De domnul meu nu mai pot sta departe ! *(Vine în față)*

REGELE :

Bine-ai venit, o, scumpe, Gaveston !
Nu mîna să-mi săruți, drag Gaveston,
Ci-mbrățișează-mă, precum fac eu ;
De ce-ngenunchi ? Nu mai știi cine sînt ?
Amic îți sînt, alt tu, tot Gaveston
Nici Hylas [1] de Hercul n-a fost jelit
Cum ai fost tu de mine în surghiun !

GAVESTON :

De la plecarea mea, nu-i duh în iad
Mai chinuit ca bietul Gaveston

REGELE :

Știu, știu ! Hai, frate, spune-i bun venit !
Oricîte uneltiri ar născoci
Acești doi Mortimeri vicleni, rebeli,
Și cu trufașul Conte Lancaster —
Eu fac cum vreau. Mă bucur să te văd,
Iar marea mai de grabă-nece țara
Decît să poarte-un vas ce mi te-ar lua !
Te-nalț la rangul de lord șambelan,
Prim dregător al țării și al meu,
Stăpîn pe Cornwall, și pe-ostrovul Man [2].

GAVESTON :

Nu-s vrednic, doamne, de aceste cinuri !

---

[1] Hylas, tînăr chipeș îndrăgit de Hercule și răpit de naiade în Mysia, unde au debarcat Argonauții pentru a se aproviziona cu apă.

[2] Guvernatorii insulei Man, deși încă din secolul al XIII-lea supuși tronului Scoției sau Angliei, au păstrat pînă în 1829 oarecari drepturi suverane și titlul de rege.

KENT :

Și cel mai mic din ele-i mare, frate,
Chiar de-ar fi el de viță mai aleasă !

REGELE :

Taci frate ! Nu-ți îngădui aste vorbe ! *(Lui Gaveston)*
Prieten scump, tu prețuiești mai mult,
Îmi pun, deci, inima-n balanță.
Aceste ranguri pizma le-o stîrni ?
Nu mai contează, îți voi da atunci
Mai multe — doar spre-a te cinsti, căci altfel
De dregători, și gloată-s mulțumit.
Ți-e teamă ? Îți voi da o strajă.
Vrei aur ? Mergi la visteria mea !
Te vrei temut, iubit ? Poftim pecetea,
Și osîndește-ori cruță, căci domnești
Și pentru mine, după pofta ta.

GAVESTON :

Mi-e de ajuns să am iubirea ta,
Cît timp o am, mă cred la fel de mare
Ca-n Roma Cezar cînd mîna-n triumf
Un car cu regii prinși, legați la el.

(Intră Episcopul de Coventry.)

REGELE :

Sfinția Ta,-ncotro grăbești așa ?

EPISCOPUL :

La tatăl vostru, să-i grijesc mormîntul.
Hainul Gaveston e iar aici ?

REGELE :

Da, spre-a se răzbuna pe tine, popă,
Căci tu ești vinovat de-al lui surghiun !

GAVESTON :

Așa-i ; de nu ți-aș respecta veșmîntul,
Nici nu te-ai mai putea urni de-aici.

EPISCOPUL :

Eu mi-am făcut cinstit doar datoria ;
Dar, Gaveston, de nu te-ai îndreptat,
Precum atunci stîrnit-am parlamentul,
La fel ți-o fac, și iar te-alungă-n Franța !

GAVESTON :

Să nu te superi, dar mă vei ierta !

REGELE :

Smulgeți-i mantia, mitra lui de aur,
În clopotă botezați-l înc-o dată !

KENT :

Vai, frate, să nu-i faceți nici un rău,
Căci se va plînge Papei de la Roma !

GAVESTON :

Ba să se plîngă și lui Belzebut !
Surghiunul meu tot lui i-l voi plăti !

REGELE

Nu, cruță-i viața, însă ia-i averea.
Fii tu vlădică, ia-i bogata dijmă !
Să te slujească pune-l ca tîrcovnic !
Ți-l dau pe mînă, fă ce vrei cu el !

GAVESTON :

La ocnă meargă, și să moară-n lanțuri !

REGELE :

Da,-n Turn, sau închisoare, unde vrei.

EPISCOPUL :

Blestem ceresc să-ți pedepsească hula !

REGELE :

Hei, străji, luați boaita și duceți-o-n Turn !

EPISCOPUL :

Așa, așa. *(Iese condus de străjeri.)*

REGELE :

În vremea asta, Gaveston, te du,
Ia-i casa-n stăpînire și averea.
Să-ți dau și straja mea să te ajute
Și să te-aducă teafăr înapoi.

GAVESTON :

Ce-i trebuie palate unui preot ?
O temniță-i mai bună pentru sfinți ! *(Ies toți.)*

SCENA 2

(În apropierea Palatului Regal)

Intră cei doi Mortimeri, iar pe partea cealaltă Warwick și Lancaster.

WARWICK :

Așa-i, episcopul e-nchis în Turn ;
E dat lui Gaveston, cu tot cu-avere.

LANCASTER :

Vor să lovească și-n biserică ?
O, rege ticălos ! Crud Gaveston,
Acest pămînt spurcat de pașii voștri
Va fi mormîntul vostru sau al meu !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Chiar și păzit de-acel franțuz țîfnos,
De n-are piept de piatră, va pieri !

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Cum ? Conte Lancaster, dai înapoi ?

TÎNĂRUL MORTIMER :

Ce te nemulțumește, conte Warwick ?

LANCASTER :

Mișelul Gaveston e-acuma conte

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Cum, conte ?

WARWICK :

Ba chiar Lord Șambelan a fost făcut,
Prim dregător, stăpîn pe-ostrovul Man.

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Să vrem, și n-am putea-o-ngădui !

TÎNĂRUL MORTIMER :

De ce nu mergem să stîrnim poporul ?

LANCASTER :

Nici nu-l mai scoate din „Lord Cornwall" !
E fericit cel ce c-o plecăciune
Cîștigă zîmbetul lui Gaveston.
Cu regele se plimbă braț la braț.
Ba, și mai mult, armașii îl păzesc
Și toți curtenii-ncep a-l linguși !

WARWICK :

Pe umărul lui Eduard capu-și lasă
Și-n jur privește cu dispreț, zîmbind.

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Nemernicul ! Dar nimeni nu-l oprește ?

LANCASTER :

La toți li-e greață — dar se tem să spună.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Îi vezi cît sînt de josnici, Lancaster ?
Baronii, conții de-ar gîndi ca mine,
L-am smulge de la pieptul regelui !

De poarta curții-am spînzura tîlharul
Ce, plin de rîvnă și venin trufaș
Va fi prăpădul nostru,-al țării-ntregi.

WARWICK :

Oh, iată, vine Arhiepiscopul !

(Intră Arhiepiscopul de Canterbury cu un însoțitor.)

LANCASTER :

Se vede bine că-i nemulțumit.

ARHIEPISCOPUL *(dictînd însoțitorului o scrisoare)* :

„Întîi veșmîntu-i sfînt i-au sfîșiat,
Apoi l-au înghiontit și l-au zvîrlit,
În temniță ; i-au luat în urmă-avutul."
Pe Papa să-l vestești. Încalecă. *(Însoțitorul iese.)*

LANCASTER :

Prea Fericite, vrea Sfinția Voastră
Asupra craiului să-nalțe arme ?

ARHIEPISCOPUL :

Nu are rost. Chiar Cel de Sus o face.
Cînd cele sfinte sînt batjocorite.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Cu Gaveston sîntem de-un rang ; ne-ajuți
Să-l surghiunim ori capul să-i tăiem ?

ARHIEPISCOPUL :

Cum altfel ? Mă privește îndeaproape :
A luat, doar, eparhia Coventry *(Intră Regina Isabella)*

TÎNĂRUL MORTIMER :

Mărită Doamnă, unde te grăbești ?

REGINA :

M-ascund în codru, nobil Mortimer,
Să-mi port amarul și jignirea grea,
Căci pentru mine craiul n-are ochi :
Se dă în vînt doar după Gaveston.
Obrazu-i mîngîie, de gît i-atîrnă,
Mereu zîmbind, cu șoapte dulci l-alintă,
Iar cînd m-arăt, se-ncruntă parc-ar zice :
„Mergi unde vrei, eu l-am pe Gaveston."

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Şi nu-i ciudat să fie-astfel vrăjit ?

TÎNĂRUL MORTIMER :

Măria Ta, întoarce-te la curte :
Ori surghiunim pe-acest gascon viclean,
Ori toţi pierim ! Dar craiul pîn-atunci
Coroana şi-o va pierde, căci avem
Curaj, putere să ne răzbunăm !

ARHIEPISCOPUL :

Asupra rigăi sabia n-o scoateţi !

LANCASTER :

Pe Gaveston îl vom sălta de-aici.

WARWICK :

Doar prin război, nu va pleca altminteri !

REGINA :

Atunci să stea ; decît stăpînul meu
Să fie hărţuit de răsculaţi,
Mai bine-îndur o viaţă chinuită,
Ca să petreacă el cu-alesul său !

ARHIEPISCOPUL :

Lorzi, m-ascultaţi : Ar fi o uşurare
Cînd noi, şi ceilalţi sfetnici de la curte,
Ne-am aduna, şi-n bună învoială,
I-am iscăli, pecetlui surghiunul.

LANCASTER :

Ce hotărîm, va fi stricat de rege !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Atunci pe drept ne-am răscula-mpotriva-i.

WARWICK :

Unde-aţi dori să ne-ntîlnim, prieteni ?

ARHIEPISCOPUL :

La Noul Templu [1].

TÎNĂRUL MORTIMER :

E bine.

ARHIEPISCOPUL :

Iar între timp, vă rog frumos, veniţi
Să staţi la mine-n mahalaua Lambeth.

LANCASTER :

Hai, dar, să mergem !

[1] Sediul cavalerilor Templieri din Anglia înainte de desfiinţarea ordinului în secolul al XIV-lea.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Rămîi cu bine. Doamnă.

REGINA :

Scump Mortimer, drum bun ! De dragul meu
Asupra regelui nu scoate spada !

TÎNĂRUL MORTIMER :

De n-ajung vorbele, va trebui ! *(Ies toți.)*

SCENA 3

Intră Gaveston și Kent

GAVESTON :

Mărețul nostru prinț de Lancaster,
Împovărat de cinuri ca măgarul,
Cu-acei doi Mortimeri, viteji bărbați,
Cu Guy de Warwick, cavaler temut,
S-au dus spre Lambeth ; de-ar rămîne-acolo ! *(Ies.)*

SCENA 4

Intră Lancaster, Warwick, Pembroke, cei doi Mortimer, Arhiepiscopul de Canterbury cu însoțitorii.

LANCASTER :

Hrisovul de surghiun e gata. Iată-l,
Sfinția Ta, poftește a-l iscăli.

ARHIEPISCOPUL :

Dă-mi pergamentul *(Îl semnează, urmat de ceilalți.)*

LANCASTER :

Mai iute, fraților, că vreau și eu !

WARWICK :

Eu vreau mai mult : să-l văd plecat de-aici !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Să-l sperie pe rege al nostru nume
De nu se lasă de mojicu-acela *(Intră Regele Eduard, Gaveston și Kent)*

REGELE :

Cîrtiți că-l țin pe Gaveston aici ?
Așa vrem noi ! E bunul nostru plac.

LANCASTER :

Mărite, bine că ți-l pui alături,
Căci unde-i noul conte mai ferit ?

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Ce om de neam îndură-asemenea vedenii ?
Quam male conveniunt [1] !
Și cît dispreț e-n ochii robului !

PENBROKE :

S-a gudurat vreun leu pe lîngă gîze ?

WARWICK :

Supus de rînd, ca Faeton, cîndva,
Ai vrea pe soare să-l călăuzești !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Le sună ceasul, oastea-i la pămînt ;
Dar ei ne-nfruntă, și ne iau de sus !

REGELE :

Pe trădătorul Mortimer să-l prindeți !

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Pe trădătorul Gaveston să-l prindeți !

KENT :

De rege s-ascultați vi-e datoria !

WARWICK :

Cunoaștem ! El nu-și mai cunoaște Sfatul !

REGELE :

Să nu ne-amenințI ! Trădători nu sîntem !

GAVESTON :

Stăpîne, nu-i amenința, dar răsplătește-i
Cum merită ! De-aș fi eu Rege...

TÎNĂRUL MORTIMER :

Tu, Rege ? Cutră ! Cum vorbești așa,
Cînd nici nu ești, prin naștere, de viță ?

---

[1] Nu pot sălășlui amîndoi împreună (lat.) probabil adaptare a versurilor inițiale din povestea răpirii Europei de către Taur (Zeus) în *Metamorfoze* II, 846—847 de Ovidiu : *Non bene conveniunt nec in una sede morantur / Maiestas et amor* (Nu se împacă și nu fac casă bună dragostea și măreția).

REGELE :

Țăran de-ar fi, mi-e drag, iar voi, trufașii,
În fața lui smeriți să vă-nchinați !

LANCASTER :

Măria Ta, nu poți să ne-njosești !
Am zis ! Să plece scîrba, Gaveston !

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Și Ducele de Kent ce-i cîntă-n strună ! *(Străjerii îi duc pe Gaveston și Kent)*

REGELE :

Cum de nu puneți mîna și pe Rege ?
Hai, Mortimer, lui Eduard ia-i și tronul !
Iar voi, coroana — Warwick, Lancaster !
S-a mai văzut vreun rege-nfrînt astfel ?

LANCASTER :

Învață-atunci să cîrmuiești
Pe nobili și întreaga noastră țară !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Tot ce-am făcut, cu sînge să păstrăm !

WARWICK :

Cum să-ndurăm trufia-i de ciocoi ?

REGELE :

Ah, mă înecă furia cumplită.

ARHIEPISCOPUL :

De ce te-nfurii ? Liniște, mărite :
Ascultă ce-am făcut noi, sfetnicii.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Oh, lorzi, să fim cu toții hotărîți :
Ori voia ne-o impunem, ori pierim !

REGELE :

Așa ați hotărît, voi, nobili țanțoși ?
Decît să-l las pe Gaveston să plece
Mai bine să plutească Anglia pe-ocean
Și-n Indii să ajungă... — țărm pustiu.

ARHIEPISCOPUL :

Mărite, știi că sînt trimisul Papei :
Supune-te, dar, Sfîntului Său Scaun.
Hrisovul de surghiun să-l iscălești !

TÎNĂRUL MORTIMER :

De nu vrea, excomunică-l ! Putem
Să-l răsturnăm, de s-o împotrivi.

REGELE :

Așa-i. Poftim. Dar înapoi nu dau !
Blestem, osîndă — faceți ce-i mai rău !

LANCASTER :

Lorzi, nu mai zăboviți, și faceți treaba !

ARHIEPISCOPUL :

Uitați cum pe vlădică l-a-njosit !
Ori surghiunim izvorul relelor
Ori chiar acum îi slobozesc pe lorzi
De datoria de-a ți se supune.

REGELE *(aparte)* :

Nu merge să-i amenințe ; trebuie
Cuvintele să mi le-aleg cu grijă
(Tare) : Te-oi asculta, căci ești trimisul Papei :
Vei fi al țării noastre cancelar ;
Tu, Lancester prim amiral al flotei ;
Pe Mortimer și unchiul să-i fac conți ;
Lord Warwick, tu vei cîrmui în nord ;
Iar tu în Wales. De nu-i de-ajuns atît
Din sceptru-mi faceți cîteva regate
Le-alegeți între voi de o potrivă
Vreau să-mi rămînă doar un colțișor
Să zburd cum vreau cu dragul Gaveston.

ARHIEPISCOPUL :

Ce-am hotărît acum nu se strămută !

LANCASTER :

Hai, rege, iscălește-o dată !

TÎNĂRUL MORTIMER :

De ce-ndrăgești ce-urăște lumea-ntreagă ?

REGELE :

Mai mult ca-ntreaga lume mă iubește.
Ah, numai oameni necioplîți, sălbatici
Pot să-i vrea rău lui Gaveston al meu !
Ca nobili, trebuia să-l plîngeți doar.

WARWICK :

Iar tu, ca rege, numai să-l alungi !
Semnează. Dă-l afară pe mojic !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Sfinția Ta, îndeamnă-l înc-odată.

ARHIEPISCOUL :

Te învoiești din țară să-l alungi ?

REGELE :

Văzînd că nu am încotro, primesc :
Semnez nu cu cerneală ci cu lacrimi. *(Semnează.)*

TÎNĂRUL MORTIMER :

Bolnav e craiul dup-al lui mignon.

REGELE :

Am scris : nu cazi, o, mînă blestemată ?

LANCASTER :

Hrisovu-l dau la crainici, să-l vestească.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Iar eu pe Gaveston îl scot din țară.

ARHIEPISCOPUL :

Eu inima mi-am ușurat.

WARWICK :

Și eu la fel.

PENBROKE :

O veste bună pentru toți englezii !

BĂTRÎNUL MORTIMER :

O fi, n-o fi, să nu-l mai văd pe-aici ! *(Ies toți afară de Regele Eduard)*

REGELE *(singur)* :

Ce grabă au s-alunge omul ce mi-e drag !
Un deget n-ar mișca să-mi fac-un bine.
De ce s-asculte regele de-un popă ?
Trufașă Romă, slugi de regi clocești !
Eu chiar cu lumînările-ți bigote
Arzînd în necreștinele-ți biserici
Am să-ți aprind clădirile, stricate ;
Cetatea Papei va pupa țărîna ;
Cu popi măcelăriți voi umple Tibrul
Cu a lor morminte malurile-nalț !
Cît despre lorzii ce-i susțin pe clerici,
De mai rămîn pe tron, nu scapă unul !
(Revine în scenă Gaveston.)

GAVESTON :

Stăpîne-aud de pretutindeni șoapte
Că-s exilat, silit să fug din țară.

REGELE :

Așa e, dulce Piers [1] ! De-ar fi minciuni !
Trimisul Papei a ținut morțiș

[1] Numele întreg era Piers de Gaveston.

Să pleci, căci altfel mă răstoarnă.
Dar voi domni destul să mă răzbun ;
Astfel, prieten dulce, ai răbdare.
Stai unde vrei — și-ți voi trimite aur.
Nu vei fi mult plecat, altminteri
Vin eu la tine ; dragostea nu-mi scade.

GAVESTON :

Nădejdea-mi se preface-n jale, iad !

REGELE :

Ți-s vorbele cuțite-nfipte-n piept !
Ești surghiunit din țară, eu din mine !

GAVESTON :

Nu de surghiun jelește bietul Piers,
Ci că te pierde ; frumusețea ta
E binecuvîntare pentru el.
Altunde nu-și mai caută norocul.

REGELE :

Doar asta-mi sfîșie rănitul suflet :
De vreau sau nu, tu trebuie să pleci,
Să cîrmuiești în locul meu Irlanda :
Rămîi pîn-te-o chema acasă soarta !
Îți dau portretul ; dă-mi să-l port pe-al tău.

(Fac schimb de medalioane.)

Ferice-aș fi să pot să te păstrez,
Așa cum voi păstra ăst chip al tău !
Cînd colo, iată-mă : sînt tras pe roată !

GAVESTON :

E mult să fii compătimit de-un rege !

REGELE :

Nu, nu să nu mai pleci ! Te-ascund aici !

GAVESTON :

Nu. Mă vor prinde și voi fi mai trist.

REGELE :

Dulceața vorbelor ne-a amărît mai tare ;
Să ne îmbrățișăm doar în tăcere.
Nu, Piers, rămîi, că nu te las să pleci !

GAVESTON :

Cu noi priviri storci dragostei noi lacrimi !
Tot plec — silit ; de ce-mi sporești tristețea ?

REGELE :

Doar scurt răgaz mai ai de stat aici,
Drept care lasă-mă să-mi satur ochii !
Prieten drag, să te-nsoțesc la drum.

GAVESTON :

O să se-nrunte lorzii.

REGELE :

Nu-mi pasă de mînia lor ! Să mergem :
De-ar fi să ne întoarcem tot așa ! *(Intră Regina Isabella)*

REGINA :

Unde se duce-acum stăpînul meu ?

REGELE :

Otreapă franțuzească, pleacă !
Nu te mai gudura pe lîngă mine !

REGINA :

De nu pe lîngă soț, pe lîngă cine ?

GAVESTON :

Pe lîngă Mortimer ; cu el, regină...
Eu tac... Măria Ta să judeci restul !

REGINA :

Vorbind astfel tu mă nedreptățești :
Nu ți-e de ajuns că-l strici pe soțul meu
Fiind codoșul patimilor lui ?
Mai trebuie și cinstea să-mi umbrești ?

GAVESTON :

Nu asta-am vrut ; mă ierți.

REGELE :

Prea ești prietenă cu Mortimer ;
Piers datorită lui e surghiunit ;
Aș vrea ca tu să-i mai împaci pe lorzi,
Altminteri nu mă-mpac niciclnd cu tine.

REGINA :

Doar știi Măria Ta, că n-am puterea !

REGELE :

Hai, pleacă ! Nu m-atinge ! Mergem Piers.

REGINA :

Tîlhare, tu ești cel ce-mi furi stăpînul !

GAVESTON :

Ba, dimpotrivă, tu îmi furi stăpînul.

REGELE :

Nu-i mai vorbi ! Să plîngă, pînă s-o usca !

REGINA :

Cu ce am meritat asemeni vorbe ?
Nu vezi ce lacrimi varsă Isabella ?
Doar vezi cum inima-i tînjind spre tine
Arată cît de scump ești bietei soațe.

REGELE :

Iar ceru-i martor cît de scumpă-mi ești :
Plîngi dar ! Pîn' nu e Gaveston iertat,
Să nu te mai arăți în ochii mei ! *(Regele iese cu Gaveston)*

REGINA :

Nefericită și de plîns regină !
Cînd am lăsat în urmă scumpa-mi Franță
Ce bine dacă Circe, vrăjitoarea mării
Călcînd pe valuri, se-ndura să-mi schimbe
Înfățișarea. Sau în ziua nunții,
Potirul să fi avut în el otravă !
Ori brațele din jurul gîtului
Să mă fi strîns ca să n-ajung să-mi văd
Stăpînul părăsindu-mă astfel !
Nici Hera-n furii n-a umplut pămîntul
Cu vaer, jale, strigăte de groază
Ca țipetele ce voi scoate eu —
Căci niciodată Zeus nu l-a iubit
Pe Ganymede [1] cum l-adoră Eduard
Pe blestematul ăsta, Gaveston :
Dar nu, că voi stîrni mai rău mînia ;
Va trebui să-l rog cît mai frumos,
S-ajut la-ntoarcerea lui Gaveston ;
Dar tot pe-acesta el îl va iubi.
Iar eu rămîn de-a pururi chinuită.

(Reintră în scenă Lancaster, Warwick, Pembroke și cei doi Mortimer.

---

[1] În mitologie Herajunona a plîns de furie cînd Jupiter o neglija, revărsîndu-și afecțiunea asupra tînărului muritor Ganymede pe care-l răpise în ceruri. Comparația dintre Gaveston și Ganymede e făcută și de poetul Michael Drayton (1563—1631) în poemul *Peirs Gaveston*, II, 1267—1269.

LANCASTER :

Priviți cum sora regelui francez
Își frînge mîinile și-și bate pieptul !

WARWICK :

Mă tem că Eduard s-a purtat urît cu ea !

PEMBROKE :

Doar un hain rănește-asemeni sfîntă.

TÎNĂRUL MORTIMER :

De n-ar fi Gaveston n-ar plînge ea !

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Păi, a plecat !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Domniță, ce mai faceți ?

REGINA :

Ah, Regele a izbucnit cu ură :
Mi-a spus deschis că nu mă mai iubește !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Nu-l mai iubiți și sînteți chit !

REGINA :

De mii de ori mai bine-ar fi să mor !
Dar îl iubesc în van ; lui n-o să-i pese !

LANCASTER :

N-ai teamă ; dacă i-a plecat mignonul
Și nebuniile-i vor trece iute.

REGINA :

Oh, niciodată, Lancaster ! M-a pus
De voi toți să mă rog să-l rechemați !
De vrea stăpînul, trebuie s-o fac,
Căci altfel nu mă lasă-n preajma lui.

LANCASTER :

Cum, Doamnă ? Gaveston se va întoarce
Doar de-i aruncă marea-ncoace stîrvul !

WARWICK :

Și spre-a vedea minunea, care
Din noi n-ar galopa pe deșelate ?

TÎNĂRUL MORTIMER :

Cum, Doamnă,-ai vrea să-l rechemăm acasă ?

REGINA :

Da, Mortimer, căci pînă nu se-ntoarce,
Posacul rege nu mă vrea-n palat.

Deci, dacă mă iubești și ții la mine
Pledează-mi cauza pe lîngă lorzi.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Lui Gaveston ai vrea să-i iau eu partea ?

BĂTRÎNUL MORTIMER :

O facă cine-o vrea, eu unul nu vreau !

LANCASTER :

Și eu la fel ; să-și mute doamna gîndul !

REGINA :

Oh, Lancaster, să-și mute craiul gîndul !
Nu eu îl vreau pe Gaveston aici.

WARWICK :

Atunci nu-l sprijini ; să plece țoapa !

REGINA :

O cer de dragul meu și nu de-al lui.

PEMBROKE :

Degeaba mai vorbești ; mai bine taci !

TÎNĂRUL MORTIMER :

O, Doamnă, lasă-n pace-un pește care
O dată prins, l-ucide pe pescar ;
E peștele-torpilă, Gaveston !
Sper că acum plutește spre Irlanda.

REGINA :

Blînd Mortimer, șezi lîngă mine-o clipă
Și-am să-ți arăt pricini atît de grele
Încît curînd vei sprijini iertarea.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Cu neputință ; totuși te ascult.

REGINA :

Prea bine ; dar să nu ne-audă alții. *(Îi vorbește în taină Tînărului Mortimer.)*

LANCASTER :

Oh, lorzi, chiar de-l convinge Isabella,
Veți fi voi hotărîți să-mi țineți partea ?

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Eu, unul, nu — căci e nepotul meu.

PENBROKE :

N-ai teamă ; Doamna n-o să-i schimbe gîndul.

WARWICK :

Băgați de seamă cît de cald îl roagă !

LANCASTER :

Dar nu vedeți ce rece o refuză ?

WARWICK :

Ea îi zîmbește : zău că l-a convins !

LANCASTER :

Mă stric cu el și tot nu mă-nvoiesc.

TÎNĂRUL MORTIMER *(ridicîndu-se)* :

Prea bine, dacă n-avem de ales !
Oh lorzi, de ura-mi pentru Gaveston
Sper că din voi nu se-ndoiește unul
Deci de mă rog acum ca să-l iertăm
N-o fac de dragul lui ci pentru noi.
Spre binele coroanei și al țării.

LANCASTER :

Rușine, Mortimer, te necinstești !
N-a fost surghiunul lui într-adevăr un bine ?
Cum am putea acum să-l rechemăm ?
Faci alb din negru, zi din noapte ?

TÎNĂRUL MORTIMER :

Lord Lancaster, e-un alt unghi de vedere

LANCASTER :

Contrariile nu le-mpacă nimeni.

REGINA :

Milord, să-i ascultăm pricina, totuși.

WARWICK :

Vorbește-n van, căci sîntem hotărîți.

TÎNĂRUL MORTIMER :

N-ați vrea să moară Gaveston ?

PEMBROKE :

Oho !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Atunci îngăduiți-mi să vorbesc !

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Nepoate, să nu faci pe filosoful !

TÎNĂRUL MORTIMER :

La ce vă-ndemn acum e zelul arzător
Pe rege să-l aducem pe căi bune,
Slujindu-ne în felul ăsta țara.
Pe Gaveston l-a încărcat cu aur :
'N-Irlanda-și poate cumpăra prieteni
Să-nfrunte și pe cei mai tari din noi
Și-atîta cît trăiește, îndrăgit,
Să-l răsturnăm va fi cu neputință.

WARWICK :

Lord Lancaster de asta ține seamă !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Dar dacă-ar fi aici, urît de toți,
Mult mai ușor putem năimi o brută
Spre-a-l saluta pe conte c-un pumnal.
Și nimeni n-ar putea să-l ponegrească
Ci doar să-i laude viteaza faptă,
Și să-i înscrie numele în cronici,
Că ne-a scăpat regatul de o ciumă !

PEMBROKE :

Adevărat !

LANCASTER :

Cum n-am făcut-o pînă azi ?

TÎNĂRUL MORTIMER :

Păi nimeni, lorzi, nu s-a gîndit la asta.
Mai mult, cînd va afla că noi putem
Să-l surghiunim și-apoi să-l rechemăm
Drapelul trufaș și-l va coborî.
Nici nobilii mărunți nu-i va jigni.

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Și dacă nu se-ntîmplă-așa nepoate ?

TÎNĂRUL MORTIMER :

Abia c-avem pricină de revoltă !
Căci oricum zugrăveam noi lucrul
Era trădare să-nfruntăm pe rege
Așa avem de partea noastră gloata,
Căci ea spre rege mult înclină
De dragul celui care i-a fost tată ;
În schimb nu va lăsa ciuperci crescute
În urma ploii ca ăst nou lord Cornwall —
Să înjosească nobili vechi ca noi ;
De ne unim, norod și nobilime,
Nu va putea nici regele să-l scape ;
Îl scoatem și din gaură de șarpe !
Cînd de la faptă mă voi da-ndărăt
Puteți să-mi spuneți că-s la fel de josnic.
Ca javra asta, Gaveston, mignonul.

LANCASTER :

Așa-nvoială mie îmi convine.

WARWICK :

La fel și mie și lui Pembroke.

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Și mie.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Sînt foarte mulțumit că ne-nțelegem.
Rămîn dar veșnic la porunca voastră.

REGINA :

De-ți uită Isabella-acest favor
Să fie-n veci uitată și stingheră...
Dar iată, chiar la timp, stăpînul meu
L-a petrecut pe contele de Cornwall,
Și-acum s-a-ntors. Mult îi va place vestea
Dar nu cît mie :
Eu l-ndrăgesc mai tare
Decît își poate el iubi mignonul.
De m-ar iubi măcar pe jumătate,
Aș fi blagoslovită întreit ! *(Reintră Regele Eduard jelind)*

REGELE :

S-a dus, și astfel lipsa lui jelesc !
Niciciînd mîhnirea n-am simțit-o grea
Ca lipsa dulcelui meu Gaveston ;
De l-ar putea întoarce-averea-mi toată
Cu drag aș da-o dușmanilor lui
Și tot aș socoti c-am cîștigat
Răscumpărînd prietenul drag mie.

REGINA :

Ați auzit ? Doar de mignonul lui vorbește !

REGELE :

Mi-e inima o nicovală : chinul
O bate cu ciocane de ciclopi
Și zgomotul îmi zăpăcește mintea :
Din iad să iasă Furii descărnate ?
Și chiar cu sceptrul meu să mă omoare,
C-am fost silit să-l părăsesc pe Piers !

LANCASTER :

Ah, drace ! Cum numești asemeni patimi ?

REGINA :

Slăvite Rege, îți aduc vești bune !

REGELE :

Te-ai învoit cu Mortimer al tău ?

REGINA :

Stăpîne, Gaveston va fi iertat.

REGELE :

Prea dulce-i vestea ca să pot s-o cred !

REGINA :

De te încredințez, mă vei iubi ?

REGELE :

De-ar fi adevărat aș face-orice .

REGINA :

Deci pentru Gaveston, nu pentru mine !

REGELE :

Și pentru tine, chipeșă regină,
De-l îndrăgești pe Gaveston al meu,
Ți-oi atîrna la gît podoabe scumpe
Văzînd că te-ai rugat cu-atîta spor.

REGINA :

Nevoie n-am de alte giuvaeruri
Ca giuvaer mi-ajunge acesta. *(îl sărută.)*
Nu-mi trebuie averi mai mari
Decît îmi poate da comoara asta !
O-nvie și-un sărut pe Isabella !

REGELE :

Primește iarăși mîna mea ; și-aceasta
Să fie-a doua nuntă între noi.

REGINA :

De-ar fi mai fericită decît prima !
Stăpîne bun, vorbește rogu-te frumos
Cu lorzii, dornici de privirea-ți blîndă.
Ei te salută, iată, în genunchi.

REGELE :

Brav Lancaster, îmbrățișează-ți craiul !
Cum soarele alungă ceața grea,
Surîsul meu să-ți risipească ura :
Rămîi, și fii mereu cu mine alături.

LANCASTER :

Mă-ncîntă o asemenea urare !

REGELE :

Să-mi fie Warwick sfetnicul fruntaș :
Căruntu-i păr podoabă e la curte
Mai mult decît mătăsurile scumpe
Veșmintele și alte bogății,
Ți-aștept ocara, Warwick, de-oi greși.

WARWICK :

Ucide-mă, stăpîne, cînd jignesc.

REGELE:

La sărbători și la serbări obștești
Va duce Pembroke sabia regească. [1]

PEMBROKE:

Și tot cu ea lupta-va pentru tine.

REGELE:

Dar Mortimer cel tînăr stă de-o parte?
Regeasca floță tu să ne-o comanzi.
De nu ți-o fi pe plac înaltul rang,
Te fac acum lord mareșal al țării.

TÎNĂRUL MORTIMER:

Astfel mă voi purta cu dușmanii
Încît s-avem în țară pace,
Iar tu, Măria Ta, să fii ferit.

REGELE:

Iar dumneata, lord Mortimer de Chirke,
Smulgînd izbînzi măreție-n țări străine,
Răsplată mare meriți, rang înalt:
Fii comandant al trupelor chemate
Sub arme pentru-a-i ataca pe scoți.

BĂTRÎNUL MORTIMER:

Mult mă cinstești astfel, Măria Ta.
Căci firea îmi înclină spre războaie.

REGINA:

Acum e regele bogat și tare,
Avînd iubirea lorzilor vestiți.

REGELE:

Da, inima nicînd n-am mai avut-o
Așa ușoară! Grămătic! Trimite-i
Lui Gaveston solie în Irlanda!

(Intră Beaumont cu scrisoarea)

Aleargă, Beaumont, zboară cît mai iute!
Ca Iris ori ca Hermes [2] al lui Zeus!

BEAUMONT:

Așa voi face, bunul meu stăpîn. *(Iese.)*

---

[1] Sabia sau spada regelui era purtată înaintea lui de un curtean la toate ceremoniile, ca simbol al autorității.

[2] Iris și Hermes (Mercur) erau mesagerii Iunonei și ai lui Iupiter.

REGELE :

Lord Mortimer, te las s-aduni oștirea.
Să mergem, deci, să ospătăm regește.
Cînd ne-o sosi prietenul cel drag
Vom face un turnir și mari întreceri
Și-atunci sărbătorim și nunta lui !
Ce, nu știați că i l-am hărăzit
Nepoatei, fiica contelui de Gloster ? [1]

LANCASTER :

Cu drag primim asemeni vești, stăpîne.

REGELE :

În ziua nunții, la serbări, turniruri,
De dragul meu, chiar dacă nu de-al lui,
Fiți generoși ! Vom răsplăti iubirea !

WARWICK :

Te ascultăm, în asta și în toate.

REGELE :

Ești nobil, Warwick, mulțumesc. Dar, haideți !
Să mergem înăuntru să petrecem ! *(Ies toți, afară de cei doi Mortimeri.)*

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Nepoate, plec în Scoția ; tu stai aici
Dar regelui să nu-i mai fii potrivnic :
Vezi că din fire-i blînd și liniștit ;
Văzînd că după Gaveston tînjește
Nu-l mai împiedica ! Să-și facă voia.
Și regii cei mai mari mignoni avut-au ;
Chiar Alexandru pe Hefestion
Viteazul Hercule l-a plîns pe Hylas,
Patroclu-a fost iubit de cruntu-Ahile.
Și nu doar regi, ci chiar și înțelepți :
Romanul Cicero iubea pe-Octaviu,
Socrate, gravul, pe stricatu-Alcibiade [2].
Iar Eduard, tînăr e, îl bate vîntul,

---

[1] Lady Margaret de Clare era nepoata regelui Eduard, dar data exactă a căsătoriei cu Gaveston nu se cunoaște : 1307— cînd a fost exilat în Irlanda sau 1309 cînd a fost rechemat în Anglia.

[2] Mortimer face această listă cu snobismul unui cărturar. Hefestion era generalul lui Alexandru cel Mare jelit de acesta ca și Patrocle de către Ahile ; tînărul Octaviu, adoptat de Iuliu Cezar ca moștenitor și cunoscut mai tîrziu ca Octavian August

Dar ne făgăduiește numai bine.
Să se desfete cu stricatul conte
Înfumurat. De la asemeni jocuri, —
Cînd s-o mai coace —, îl vom înțărca.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Nu-atît dezmățul, unchiule, mă doare
Cît silă mi-e că un om de jos ca el
Se-obrăznicește prin favor regal
Și-n visteria țării a dat iama,
Cînd oastea neplătită se răscoală.
În spate are un venit de lord,
Ca Midas [1] el la curte-l risipește
Înconjurat de venetici stricați
Ce-n straie înzorzonate dau spectacol
Ca însuși zeul formelor, Proteus.
Nu știu mojic mai împopoțonat [2] :
Cu pelerină-italienească scurtă,
Cu perle ; în tichia-i din Toscana
E un giuvaer mai scump decît coroana.
Cînd ne plimbăm, și regele și el
De sus de la fereastră rîd de noi
Și ne batjocorește strai și suită.
Te miri că-s mînios de toate astea ?

BĂTRÎNUL MORTIMER :

Dar vezi, nepoate, craiul s-a schimbat.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Atunci și eu : trăiesc ca să-l slujesc ;
Dar cît am spadă, mînă, inimă,
La ariviști ca el n-am să mă plec.
Știi ce gîndesc ; hai unchiule, să mergem. *(Ies.)*

---

a fost sprijinit mai întîi de Cicero din motive politice, iar apoi a fost silit să accepte uciderea protectorului său. Tot așa și Alcibiade a fost în oarecare măsură răspunzător de moartea lui Socrate, condamnat pentru corupere a tinerilor datorită prieteniei lor strînse.

[1] Adică în veșmînt auriu. Regele legendar Midas din Frigia era vestit pentru că preschimba în aur orice lucru pe care-l atingea.

[2] Ridiculizarea îmbrăcămintei lui Gaveston corespunde moralei mai puritane a elisabetanilor.

Actul II

SCENA 1

(Sală în casa Contelui Gloster)
Intră Tînărul Spenser și Baldock

BALDOCK :

Spenser,
Cum contele de Gloster a murit,
Pe care nobil vrei tu să-l slujești ?

TÎNĂRUL SPENSER :

Pe Mortimer și ceata lui, nici vorbă,
Căci regele cu ei se dușmănește,
Îți spun eu, Baldock : lordul certăreț
Nu-i bun cu el — cu noi și mai puțin ;
Dar cel ce e-n favorul regelui
Cu-o vorbă om te face, chiar pe viață.
Nădejdea-mi leg de soarta ce-o s-o aibă
Mărinimosul nostru conte Cornwall.

BALDOCK :

Atunci, ce-ai vrea ? Să-i fii lui slujitor ?

TÎNĂRUL SPENSER :

Nu, doar tovarăș ; mă iubește mult,
Odată regelui m-a lăudat.

BALDOCK :

E surghiunit, nu poți spera în el.

TÎNĂRUL SPENSER :

E drept — o vreme, dar să vezi sfîrșitul :
Mi-a spus în taină un prieten bun
C-a fost iertat și rechemat la curte ;
Acum chiar a venit sol de la rege,

Stăpînei noastre i-a adus scrisori ;
Ea le-a citit zîmbind ; cred că-i scrisese
De Gaveston, iubirea ei cea mare.

BALDOCK :

Se poate ; căci de la exilul lui
Ea nu se plimbă, nimeni n-o mai vede.
Dar eu crezusem că a rupt logodna
Mutîndu-şi gîndul de la surghiunit.

TÎNĂRUL SPENSER :

Întîia-i dragoste e neclintită.
Mă prind că tot pe Gaveston îl vrea.

BALDOCK :

Atunci prin ea sper să parvin :
De cînd era copilă i-am fost dascăl.

TÎNĂRUL SPENSER :

Atunci pe cărturar să-l laşi de-o parte
Şi învaţă să te porţi ca un curtean
De-mbraci o haină neagră, panglicuţe [1],
Manta de catifea, cu pelerină,
Şi toată ziua un buchet miroşi
Sau ţii în mînă un şervet de in,
Sau spui lungi rugăciuni la masă,
Sau plecăciuni adînci faci unui nobil,
Sau tot priveşti în jos, cu ochi smeriţi,
Şi spui mereu „Cum vrea-Nălţimea Voastră"
Nu poţi intra-n favorul celor mari :
Deci trebuie să fii şi îndrăzneţ
Şi mîndru, şi glumeţ şi hotărît.
Iar uneori să mai şi-njunghii, la nevoie.

BALDOCK :

Nu pot să sufăr fleacuri dintr-astea :
Le folosesc doar din făţărnicie.
Bătrînul lord al meu, pe cînd trăia,
Era atîta de pretenţios
Că pînă şi de nasturi se lega :
Chiar cînd erau doar cît un cap de ac
Tot mă ţinea de rău zicînd că-s mari.
Aşa-am ajuns să umblu ca un pustnic,

---

[1] Veşmintele schiţează portretul unui învăţat care nu a obţinut un grad academic şi a trebuit să se angajeze la un nobil ca meditator al copiilor şi capelan.

Deși-s petrecăreț pe dinăuntru
Și gata pentru orice mîrșăvie.
Nu sînt dintre-acei pedanți de rînd
Ce nu vorbesc fără-un „*propterea quod*".

TÎNĂRUL SPENSER :

Doar din acei ce strigă *quandoquidem*[1],
Și au un dar de a născoci cuvinte.

BALDOCK :

Mai lasă gluma ; mi-a venit stăpîna. *(Intră nepoata Regelui Eduard.)*

NEPOATA :

Mîhnirea surghiunirii-a fost mai mică
Decît e bucuria revenirii.
Răvașu-i de la dragul Gaveston :
Iubite, ce rost are să te scuzi ?
Știu doar că n-ai putut să vii la mine *(Citește)*
„*Să mor de mai lipsesc de lîngă tine !*"
Sînt vorbe ce cuprind iubirea-i toată ! *(Citește.)*
„*Să mor de te mai părăsesc vreodată !*"
Să le ascund unde-o să doarmă Piers ! *(Își pune scrisoarea în sîn.)*
Și-acum răvașul Maiestății Sale : *(Citește cealaltă scrisoare.)*
La curte vrea să mă înfățișez
Să-l întîlnesc pe Gaveston al meu
De ce mai zăbovesc, cînd îmi vorbește
De ziua nunții ? Cine e acolo ? Baldock ?
Vezi dacă mi-e caleașca pregătită
Căci trebuie să plec.

BALDOCK :

Domniță,-ndată !

NEPOATA :

Așteaptă-mă la poarta parcului. *(Baldock iese.)*
Rămîi tu, Spenser, ține-mi de urît,
Căci am să-ți dau o veste prea frumoasă :
Se-napoiază Contele de Cornwall
Îl vom găsi la curte cînd sosim.

---

[1] Sensul exact al jocului de cuvinte nu este clar : și *propterea quod* și *quandoquidem* înseamnă : „pentru că, de aceea" ; prima sintagmă este mai prozaică, cea de a doua este socotită mai elegantă.

SPENSER :

Știam că Eduard îl va readuce.

NEPOATA :

Dacă ies bine toate, așa cum sper,
Ți-oi răsplăti serviciile, Spenser.

SPENSER :

V-aduc smerite mulțumiri, Domniță.

NEPOATA :

Hai, să pornim ! Abia aștept s-ajung.

(Ies.)

SCENA 2

(La Castelul Tynemouth.) [1]

Intră Regele Eduard, Regina Isabella, Kent, Lancaster, Tînărul Mortimer, Warwick, Pembroke și însoțitori.

REGELE :

Mă mir că-ntîrzie, pe vînt prielnic !
Mi-e teamă chiar de un naufragiu-n larg !

REGINA :

Privește Lancaster, ce pătimaș e !
Și gîndul tot la favorit i-aleargă !

LANCASTER :

Măria Ta...

REGELE :

Ce vești ne-aduci ? Sosit-a Gaveston ?

MORTIMER :

Tot Gaveston ! Ce gînduri ai, Mărite ?
Ai treburi mult mai mari de chibzuit :
Căci craiul Franței e-n Normandia. [2]

REGELE :

Un fleac ! Îl alungăm cînd avem chef !
Mai bine, Mortimer, zi ce șarade
Ai pregătit pentru serbarea noastră ?

[1] După iertarea sa în 1309, Gaveston a fost din nou surghiunit în 1311. S-a retras în Flandra, dar a revenit în același an. Marlowe comprimă cele două evenimente.

[2] Sursele istorice nu conțin nici o referire la o asemenea invazie.

MORTIMER :

Doar una fără haz, nu e de spus.

REGELE :

Ba te rog mult, vreau s-o aud.

MORTIMER :

Ei bine, iat-o dacă-așa dorești :
Un cedru mîndru și stufos, înalt,
Pe-al cărui vîrf stau acvile regale ;
Pe scoarța-i însă, urcă o omidă
Și-ajunge pîn-la ramura de sus ;
Iar motto-ul sună astfel : „*Aeque tandem*“ [1]

REGELE :

Șarada lui lord Lancaster cum sună ?

LANCASTER :

A mea, Stăpîne, a mea e mai greu de-nțeles :
Ne zice Pliniu că un pește zburător [2]
E-urît de moarte de toți ceilalți pești ;
Fiind urmărit, el se ridică-n aer :
Cum s-a înălțat, o pasăre se-abate
Și-l prinde ; eu port peștele, stăpîne !
Iar motto-ul sună-așa : „*Undique mors est.*“ [3]

KENT :

O, lorzi semeți și împietriți la suflet
Așa-l iubiți pe suveranul vostru ?
Și ăsta-i rodul dat de împăcare ?
Purtați prietenia doar în vorbe,
Dar puneți gînd răzbunător pe scuturi ?
Cum altfel ați putea numi aceasta
Decît bîrfirea Contelui de Cornwall
Și a regescului meu frate Edmund ?

REGINA :

Soț drag, te mînii-n van : toți te iubesc.

---

[1] În sfîrșit egal *(lat.)* — probabil sugerînd fie că omida se întinde pe tot trunchiul arborelui, fie că ea ajunge în sfîrșit să se bucure de același rang ca și acvilele (adică baronii).

[2] În scrierile naturalistului Pliniu cel Bătrîn (23—79 e.n.) nu există o asemenea relatare : e mai probabil ca Marlowe să fi preluat descrierea peștelui zburător din relatările călătorului Richard Hakluyt (1552—1616).

[3] Moartea e în toate părțile, pretutindeni *(lat.)*.

REGELE :

Nu dușmanii lui Gaveston al meu.
De-s cedru-acela, nu mă zgîlțîiți ;
De sînteți acvile, nu vă-nălțați ;
Am lațuri care vă vor doborî ;
Omida însă tot striga-va „*Aeque tandem*"
Și celui mai semeț din dregători.
Tu unui pește zburător l-asemeni,
Iar tu-l amenințI de se înlță-ori cade ;
Nici cel mai mare monstru-al mărilor
Nici harpii crunte nu-l vor înghiți.

MORTIMER :

Dacă-n absență-l lingușește așa
Ce va mai face cînd o fi de față ?

LANCASTER :

Vedem noi ! Iată, contele-a venit ! *(Intră Gaveston)*

REGELE :

Drag Gaveston al meu ! Bine-ai venit
Aici la Tynemouth, la cel ce ți-e frate !
În lipsa ta — am tînjit, m-am ofilit
Ca cel cuprins de vraja lui Danae :
Cînd ea în turn de bronz era închisă,
El, tot mai mult dorind-o, înebunea ;
Așa și eu : acum vederea ta
Mai dulce-i mult decît ți-a fost plecarea
Durere-amară, pentru inima
Ce suspina cumplit.

GAVESTON :

Iubit stăpîn și rege, m-amuțești ;
Dar vorbe am, să-mi spună bucuria ;
Păstorul, ce-i pișcat de iarna aspră
Nu-i mai voios cînd vine primăvara
Ca mine, cînd văd pe Măria Ta.

REGELE :

Dar voi, nu-l salutați pe Piers al meu ?

LANCASTER :

Desigur. Bun venit, Lord Șambelan !

MORTIMER :

Blînd Conte Cornwall, fii binevenit !

WARWICK :

La fel, guvernator pe-ostrovul Man !

PEMBROKE :

Bine-ai venit la noi, dom' secretar !

KENT :

Oh, frate, îi auzi bătîndu-şi joc ?

REGELE :

Baronii, conţii, tot aşa se poartă ?

GAVESTON :

Asemenea ocări nu voi răbda !

REGINA *(aparte)* :

Vai Doamne, iar începe cearta !

REGELE :

Fă-i să-şi înghită vorba. Te susţin.

GAVESTON :

Conţi laşi, de plumb, făloşi de viţa voastră
Acasă staţi, mîncaţi de la pălmaşi,
Dar nu veniţi de Gaveston să rîdeţi
Căci gîndurile-i înalte, de mărire,
N-au coborît atît de jos încît
Cu o privire să vă-nvrednicească.

LANCASTER :

Ei iată, mă cobor eu să-ţi fac asta ! *(Trage sabia şi vrea să-l străpungă pe Gaveston.)*

REGELE :

Trădare ! Unde-i trădătorul ?

PEMBROKE :

Aici, aici !

REGELE :

Ocara am s-o spăl cu viaţa ta.

MORTIMER :

Ba cu a ta, jigodie !
Doar de s-o întîmpla să nu te nimeresc ! *(Îl răneşte pe Gaveston.)*

REGINA :

Nestăpînit eşti Mortimer ! Se poate !

MORTIMER :

Răspund de faptă chiar de l-aş ucide ! *(Iese Gaveston cu însoţitorii.)*

REGELE :

Nu l-ai ucis, dar tot ai să răspunzi !
Scump veţi plăti voi răzvrătirea asta ;
Plecaţi ! Să nu v-apropiaţi de curte.

MORTIMER :

M-alungi pe mine pentru Gaveston ?

LANCASTER :

De-urechi o să-l tîrîm la eşafod !

REGELE :

Mai bine v-aţi păzi voi ţestele
Căci nu a lui e în pericol !

WARWICK :

Păzeşte-ţi tu coroana, dacă-l sprijini !

KENT :

La vîrsta-ţi, Warwick, nu merg aste vorbe !

REGELE :

Ah, împotriva mea se-unesc cu toţii !
Dar, de trăiesc, îi voi zdrobi pe cei
Ce-ncearcă, prea semeţi, să mă zdrobească.
Hai, Edmund, să ne adunăm o oaste ;
Războiul ăsta le-o tăia din nas. *(Ies Regele, Regina şi Kent.)*

WARWICK :

S-a mîniat. Ne strîngem în castel.

MORTIMER :

S-a supărat. Mînia o să-l piardă !

LANCASTER :

Cu el acum nu poţi să te-nţelegi ;
Cu armele ar vrea să ne-ncovoaie ;
Să ne unim, şi să jurăm cu toţii
Că nu-l lăsăm pe Gaveston în viaţă !

MORTIMER :

Pe zei, slugoiul josnic va să moară.

WARWICK :

Ori îl crestez, ori mor din încercare.

PEMBROKE :

Şi Pembroke face-acelaşi jurămînt.

LANCASTER :

La fel şi Lancaster !
Trimitem soli la rege să-l înfrunte,
Şi la popor, jurîndu-l să-l doboare. *(Intră un sol.)*

MORTIMER :

Scrisori ? De unde ?

SOLUL :

Din Scoţia, mylord. *(Îi dă scrisorile.)*

LANCASTER :

Oh, ce e nou ? Cum merge oastea noastră ?

MORTIMER :

Ah, unchiul a fost prins de scoțieni[1].

LANCASTER :

Nu te-ntrista, o să-l răscumpărăm.

MORTIMER :

Cinci mii de lire cer pe capul lui.
Chiar regele ar fi să scoată banii.
Doar a căzut pentru războiul lui !
Mă duc la rege.

LANCASTER :

Mergi, vere, te-nsoțesc.

WARWICK :

Iar între timp, Lord Pembroke, noi doi mergem
La Newcastle să strîngem oaste mare.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Porniți la treabă, noi vă vom urma !

LANCASTER :

Fiți hotăriți și nu vă dați de gol !

WARWICK :

Fiți liniștiți ! Să n-aveți grijă ! *(Iese cu Pembroke.)*

TÎNĂRUL MORTIMER :

De n-o vrea să-l răscumpere pe unchi
Un tunet îi voi bubui-n urechi
Cum nici un rege n-a simțit vreodată.

LANCASTER :

N-ai grijă,-mi voi aduce obolul... Cine-i ! *(Intră un Străjer)*

TÎNĂRUL MORTIMER :

Ei da, așa străjer mai zic și eu.

LANCASTER :

Condu-ne !

STRĂJERUL :

Dar unde merg măreții lorzi ?

TÎNĂRUL MORTIMER :

Păi unde, dacă nu la rege ?

---

[1] Sursele istorice nu indică nici trimiterea lui Mortimer cel Bătrîn în fruntea trupelor care luptau cu scoțienii, nici luarea lui ca prizonier de către aceștia ; amănuntul a fost inventat probabil de Marlowe pentru a motiva mai bine acțiunile tînărului Mortimer.

STRĂJERUL :

Măria Sa ar vrea să fie singur.

LANCASTER :

O fi. Și totuși noi vrem să-i vorbim !

STRĂJERUL :

Dar nu puteți intra, milord.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Chiar nu putem ? *(Intră Regele Eduard însoțit de Kent.)*

REGELE :

Dar asta ce mai e ? Ce-i zarva asta ?
Pe cine-avem aici ? Ah, voi sînteți ? *(Dă să iasă.)*

TÎNĂRUL MORTIMER :

Rămîi, mărite, căci ți-aducem vești :
Pe unchiul l-au luat scoții prizonier.

REGELE :

Atunci răscumpără-l.

LANCASTER :

Ba tu, căci pentru tine s-a luptat.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Chiar tu o să-l răscumperi, căci altminteri...

KENT :

Hei, Mortimer, pe rege îl amenințI ?

REGELE :

Stai ! Iată marele sigiliu [1]
Să strîngi bani pentru el din tot regatul.

LANCASTER :

Te-a pus la cale Gaveston, mignonul.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Noi, Mortimerii, nu sîntem săraci
Dar de ar fi pămîntul să ni-l vindem
O oaste-am ridica să-ți stea-mpotrivă.
Noi nu cerșim, doar ne rugăm astfél.

REGELE :

Să mă las astfel hăituit de ei ?

TÎNĂRUL MORTIMER :

Spun ce gîndesc, cît ești aici și singur.

LANCASTER :

La fel și eu ; pe urmă bun rămas !

[1] Marele Sigiliu al Suveranului statului era necesar celor care strîngeau bani pentru un scop autorizat ; altfel puteau fi arestați ca cerșetori.

MORTIMER :

Serbări, triumfuri, piese deșănțate,
Risipe, daruri pentru Gaveston.
Haznaua ți-au secat și te-au slăbit ;
Cîrtește talpa țării, nu mai rabdă
E coarda prea întinsă, se va rupe.

LANCASTER :

Te pasc răscoale, răsturnarea ta ;
Din Franța trupele ți-s izgonite ;
Neputincioase, jalnic gem la porți ;
O'Neill cel Crunt și-a-ntins nestăvilit
În țară pedestrașii irlandezi ;
Iar scoții Yorkul ni-l amenință ;
Nefiind opriți, ne pradă bogăția !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Danezii mîndri sînt stăpîni pe mare [1]
Pe cînd corăbiile nearmate-ți zac.

LANCASTER :

Ce prinț îți mai trimite-ambasadori ?

TÎNĂRUL MORTIMER :

Afară de lichele, cin-te vrea ?

LANCASTER :

Regina-ți, soră cu al Franței rege [2]
Se plînge, biata, că ai părăsit-o.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Iar Curtea-i goală, fără-acei ce fac
Pe-un crai strălucitor în fața lumii —
Cei lorzi ce-ar trebui să-ți fie dragi.
Nu vezi cum te batjocorește lumea ?
Pe străzi se cîntă stihuri și balade [3]
Vorbind de răsturnarea ta din tron.

---

[1] Sursele istorice nu indică această putere a danezilor asupra mărilor în epoca regelui Eduard ; comentatorii sugerează că pasajul reflectă rivalitatea comercială și maritimă din epoca elisabetană.

[2] Regele Filip al IV-lea era doar vărul Isabellei, nu fratele ei. Modificarea a introdus-o Marlowe, probabil pentru a impresiona. Dinastia de Valois a fost întemeiată abia în 1328 de Filip al VI-lea.

[3] În epoca elisabetană baladele cîntate pe stradă erau un fel de ziar.

LANCASTER :

Cei de la granița de miază-noapte
Văzînd dușmanii că le-ard casele,
Le-ucid soții și prunci, fug blestemînd
Pe crai și Gaveston deopotrivă.

MORTIMER :

Cu steaguri fluturînd în cîmp de luptă,
De cîte ori ieșit-ai ? Doar o dată,
Cînd se plimbau oștenii tăi ca-n teatru
În straie colorate-n loc de armură.
Iar tu ? Pe cal, în aur, numai zîmbet,
Îți clătinai blazonul înstelat
Gătit cu panglicuțe de femeie.

LANCASTER :

De-aici și-a Angliei rușine mare,
Că scoții rîd de noi cu asemeni cîntec :
„Voi tinere-englezoaice sigur că jeliți
La Bannockburn [1] atîți iubiți !
Tra-la-la și tra-la-la !
Și regele englez chiar își închipuia
Că va învinge-așa de iute Scoția ?
Tra-la-la și tra-la-la !“

MORTIMER

Alerg atunci să-l slobozesc pe unchiul !

LANCASTER :

Și-apoi cu paloșul vom cumpăra mai mult !
De ești furios răzbună-te cum poți :
Ne vei vedea cu steaguri fluturînd ! *(Iese cu Tînărul Mortimer)*

REGELE :

De furie îmi crapă inima !
Adesea m-au scos lorzii din sărite ;
Sînt prea puternici ca să mă răzbun,
Dar cîrîitul lor de cocoșei,
Să-l sperie pe leu ? Hai, Eduard,
Întinde-ți gheara, potolește-ți furia
Cu sînge cald. De-ajung tiran sălbatic
A lor e vina ; nu-i timp de căință !

---

[1] Balada despre bătălia de la Bannockburn nu apare în cronica lui Holinshed, dar apare în cronica de Fabian, 1533. (Marlowe o reproduce aproape literal.)

KENT :

Stăpîne, dragostea de Gaveston
Va fi ruina țării, văd, și-a ta,
Căci lorzii mînioși pornesc război ;
Drept care, frate, alungă-l pe vecie !

REGELE :

Pe Gaveston și tu îl dușmănești ?

KENT :

Da. Și sînt trist că l-am favorizat.

REGELE :

Trădare ! Ieși ! Cu Mortimer scînceşte !

KENT :

Decît cu Gaveston, mai bine așa !

REGELE :

Mă lasă-n pace ! Piei din ochii mei !

KENT :

Nu mă mai mir cum îi tratezi pe lorzi,
Cînd pînă și pe frate ți-l alungi !

REGELE :

Hai, pleacă ! *(Kent iese.)*
Biet Gaveston, Doar eu nu-i sînt dușman !
Dar facă ei ce vor, noi stăm la Tynemouth,
Și, cît mă plimb cu el pe lîngă ziduri,
Ce-mi pasă dacă ne-mpresoară lorzii ?
Oh, vine pricina acestor sfezi ! *(Intră Regina Isabella cu Nepoata lui Eduard, două Doamne de Onoare, cu Gaveston, Baldock și Tînărul Spenser)*

REGINA :

Aud că se răscoală lorzii, Sire !

REGELE :

Chiar tu le-ai sprijinit răscoala.

REGINA :

Deci tot mă bănuiești fără pricină ?

NEPOATA :

Fii blînd și cu regina, unchiule !

GAVESTON :

Prefă-te, ia-o cu-al blîndeții duh !

REGELE :

Mă iartă, dragă ! Mi-am ieșit din fire.

REGINA :

E-ușor de smuls iertarea Isabellei.

REGELE :

Așa trufaș e Mortimer cel tînăr
Încît m-amenință pe față cu război.

GAVESTON :

De ce nu-l vîri în turnul Londrei ?

REGELE :

Nu îndrăznesc, căci prea-l iubește gloata !

GAVESTON :

Atunci, pe-ascuns să-l facem să dispară !

REGELE :

Ce bine dacă Lancaster și el
Ar fi-nchinat pahare cu otravă !
Dar să-i lăsăm. *(Nepoatei)* Ia spune, cine-s ăștia ?

NEPOATA :

Slujeau pe tata cînd era în viață ;
Te rog, Măria Ta, să-i iei în slujbă.

REGELE :

Tu unde te-ai născut ? Blazonul cum ți-e ?

BALDOCK :

Mă cheamă Baldock, iar nobletea
Mi-e de la Oxford, nu dintr-un blazon

REGELE :

Cu-atît mai bun ești pentru mine Baldock !
Slujește-mă ! Nu-ți va lipsi nimic.

BALDOCK *(smerit)* :

Îi mulțumesc Măriei Voastre.

REGELE :

Pe ăsta, Gaveston, îl cunoșteai ?

GAVESTON :

Pe ăsta da, stăpîne ; îl cheamă Spenser
Și are rude mari și legături ;
De dragul meu te rog să-l iei la curte ;
Cu greu găsi-vei om de mai mult merit.

REGELE :

Hai, Spenser, de hatîrul lui te iau !
Slujește-mă, și-ndat te-nalț în rang.

SPENSER :

Nevoie n-am de ranguri mai înalte
Decît favorul maiestății voastre !

REGELE :

Nepoată, azi serbăm căsătoria :
Vezi Gaveston, atîta te iubesc

Încît te-nsor cu nepoțica noastră,
Moștenitoarea unică a contelui
De Gloster, răposat nu prea de mult.

GAVESTON :

Stăpîne, mulți mă vor privi mai bine ;
Dar nu mă sinchiseam eu nici așa

REGELE :

Nu las baroni scorțoși să mă-ngrădească ;
Se va-nălța cel susținut de mine.
Dar hai să mergem ! La sfîrșitul nunții
Îi batem pe rebeli și pe complici ! *(Ies toți.)*

SCENA 3

Intră Kent, Lancaster, Tînărul Mortimer, Warwick, Pembroke și Alți Curteni

KENT :

De dragul bietei noastre țări, milorzi
Îl las pe rege și m-alătur vouă.
Cînd vom lupta spre-al Angliei folos
În greul bătăliei voi fi primul.

LANCASTER :

Mă tem că te-a trimis cu-n plan viclean
Cu falsă dragoste să-l surpi pe-al nostru.

WARWICK :

Ți-e frate, așa că ne gîndim la rău.
Și ne-ndoim de răzvrătirea ta.

KENT :

Chezașul adevărului mi-i cinstea ;
De nu-i de-ajuns, adio, lorzii mei !

MORTIMER :

Stai, Edmund : Credem în cuvîntul tău :
Nici un Plantagenet nu l-a călcat.

PEMBROKE :

Dar pentru ce îl părăsești acum ?

KENT :

Temeiul i l-am spus lui Lancaster.

LANCASTER :

Mi-a spus de-ajuns. Acum aflați, dragi lorzi,
Că Gaveston s-a-ntors în taină aici
La Tynemouth, și se zbenguie cu Eduard.
Cu-nsoțitorii să ne-urcăm pe ziduri
Să-i prindem, vreau, pe ne-așteptate.

MORTIMER :

Voi da semnalul.

WARWICK :

Eu te voi urma.

MORTIMER :

Ăst steag din moși-strămoși e zdrențuit
Din cruciade, pîn-la Marea Moartă —
De unde numele de Mortimer. [1]
Eu pe cetatea asta îl înalț !
Să sune tobele atacul ! Răpăitul
Din joaca desfrînată să-i trezească,
Cu zvon de moarte pentru Gaveston !

LANCASTER :

Să nu-ndrăzniți de rege să v-atingeți ;
Dar nu-i cruțați pe Gaveston sau alții ! *(Ies toți.)*

SCENA 4

Intră dintr-o parte Regele Eduard, din alta Tînărul Spenser

REGELE :

Vai, spune-mi Spenser, unde-i Gaveston ?

SPENSER :

Mă tem c-a fost ucis, Măria Ta.

EDUARD :

Nu, uite-l... Facă-omor și jaf, cum vor !

---

[1] De fapt, familia își trăgea numele de la satul Mortemer din Normandia, dar, latinizîndu-l sub forma de *Mortuo Mari* a creat posibilitatea etimologiei tradiționale legată de Marea Moartă (cf. poemul lui Michael Drayton *Mortimeriados*, II, 2708—2709).

(Intră Regina Isabella, Nepoata Regelui, Gaveston și Nobilii)

Fugiți, dragi lorzi ! Baronii ne-au cuprins !
Corăbii luați ! Plecați la Scarborough !
Cu Spenser vin acolo pe uscat.

GAVESTON :

Rămîi, stăpîne ! Ție nu-ți vor face rău !

REGELE :

Nu cred în ei. Tu pleacă, Gaveston.

GAVESTON :

Măria Ta, rămîi cu bine !

REGELE :

Te du cu bine, doamnă.

NEPOATA :

La revedere, dragă unchiule.

REGELE :

Drum bun, drag Gaveston, și ție, nepoțică.

REGINA :

Nimic nu-i spui sărmanei Isabella ?
Doar e regina ta !

REGELE :

Ba da, de dragul
Lui Mortimer, căci e iubitul tău.

REGINA :

Doar tu-mi ești drag, mi-e martor cerul !

(Ies toți, afară de Regină.)

De-mbrățișarea mea se tot ferește.
Aș vrea să pot cuprinde insula
Cu brațele, să-l trag cît mai aproape !
Șuvoiul lacrimilor de-ar putea
Să-nmoaie inima-i de piatră, vai,
La piept l-aș strînge, nu ne-am despărți !

(Intră Lancaster, Warwick, Tînărul Mortimer și alți curteni. Trîmbițe și tobe în culise.)

LANCASTER :

Mă-ntreb, cum de-a scăpat !

MORTIMER :

Ce văd ? Regina !

REGINA :

Regina obidită, Mortimer !
Cu inima zdrobită de suspine
Cu trupul stors de bocet ne-ncetat ;
S-au frînt și mîinile de cînd se luptă
Să-mi smulgă soțul de la Gaveston —
De la parșivul Gaveston ; degeaba !
Căci oricît îi vorbesc eu de frumos,
Întoarce capul și-i zîmbește lui.

MORTIMER :

Nu mai bociți, și spuneți, unde-i Eduard ?

REGINA :

Ce vreți cu el ? Pe rege-l căutați ?

LANCASTER :

Nu doamnă, doar pe Gaveston, mișelul !
De Lancaster departe fie gîndul
De a-i face suveranului vreun rău !
De Gaveston vrem să scăpăm regatul :
Pe unde s-a pitit ? Îl vom ucide !

REGINA :

Pe apă a plecat. La Scarborough.
De-l urmăriți îndată, nu vă scapă ;
Suita-i mică, Eduard l-a lăsat.

WARWICK :

Hai, Lancaster ! Nu zăbovi, pornim !

MORTIMER :

Cum, regele s-a despărțit de el ?

REGINA :

Da, ca armata voastră, dezbinată
Să fie mult slăbită, iar cu-oastea
Pe care-acum ar vrea să o ridice,
Ușor să vă înfrîngă ; deci, porniți !

MORTIMER :

Din Flandra e-o șalupă-n estuar.
Să ne-mbarcăm, să-l urmărim de-aproape !

LANCASTER :

Îl poartă-un vînt ce ne-o umfla și nouă
Destule pînze. Hai, e-un drum de-un ceas.

MORTIMER :

Vă rog rămîneți în castel, domniță !

REGINA :

Nu, Mortimer : o să-mi urmez stăpînul.

MORTIMER :

Mai bine vin' cu noi la Scarborough.

REGINA :

Doar știi cît este de bănuitor.
De-aude numai c-am vorbit cu tine
Îndată-mi pune cinstea la-ndoială ;
Așa că, du-te, nobil Mortimer.

MORTIMER :

O, doamnă, n-am răgaz ca să-ți răspund :
Pe Mortimer să-l judeci după merit. *(Ies toți, afară de Regină).*

REGINA :

Drag Mortimer, tu ți-ai și dovedit
Atîtea merite că Isabella
Cu tine ar putea trăi de-a pururi.
Degeaba caut dragostea lui Eduard
Căci are ochi doar pentru Gaveston !
Dar înc-odată-am să mă rog de el :
De e hain și nu mă bagă-n seamă
Cu fiul meu voi trece-n Franța
Mă plîng chiar regelui — că doar mi-e frate —
Cum Gaveston mi l-a furat pe Eduard.
Dar chinurile sper să ia sfîrșit,
Și Gaveston să fie omorît
Chiar în această zi blagoslovită. *(Iese.)*

SCENA 5

Pe cîmp. Intră Gaveston, urmărit.

GAVESTON :

Scăpat-am, vajnici lorzi din gheara voastră
De trîmbiți, urmăriri și-amenințări ;
Chiar despărțit de ochii regelui,
Tot mai trăiesc, și-s totuși slobod
Și-n ciuda tuturor
Ce-adună-n contra regelui rebeli
Nădăjduiesc să-mi văd din nou iubitul.

(Intră Warwick, Lancaster, Pembroke, Tînărul Mortimer, soldați și alți însoțitori ai lui Pembroke)

WARWICK :

Pe el, soldați ! Și luați-i armele !

MORTIMER :

Trufaș tulburător al păcii țării,
Pe rege-l strici și ești izvor de vrajbă ;
Lingău parșiv — predă-te ! Fără pata
Ce-ar necinsti un nume de soldat,
Aici pe vîrful spadei mi-ai cădea
Și-ai fi scăldat în propriul tău sînge
De mitocan.

LANCASTER :

O, Gaveston, o, monstru printre oameni,
Ca tîrfa grecilor [1], tîrăști în lupte
Și în măceluri cavaleri viteji !
Te-așteaptă moartea, altă soartă n-ai !
Nu-i regele aici să-ți fie scut !

WARWICK :

Ce mai vorbești cu javra, Lancaster ?
Soldați, duceți-l ! Altfel jur pe spadă
Că-l vom scurta de cap !... Vezi, Gaveston,
Răgaz nu meriți — pentru-al țării bine
Te vom da morții neîntîrziat !
Acum, pe loc, de-o creangă spînzurați-l.

GAVESTON :

Vai, Warwick...

WARWICK :

Soldați, duceți-l ! Totuși, întrucît
Ai fost chiar favoritul unui rege
Noi îți vom face cuvenita cinste.

GAVESTON :

Vă mulțumesc la toți ; sînt două trepte :
Întîia-i spînzuratul, iar a doua
Tăierea capului. Dar tot o moarte. *(Intră Lordul Arundel)*

LANCASTER :

Oh, vine lordul Arundel.

ARUNDEL :

V-aduc închinăciune de la Eduard.

---

[1] Aluzie la Frumoasa Elena, pentru care grecii au dezlănțuit războiul troian.

WARWICK :

Zi, Arundel, solia ta cum sună ?

ARUNDEL :

Aflînd c-ați prins pe Gaveston, monarhul
Prin mine roagă să-l lăsați măcar
O dată să-l mai vadă pîn-ce moare
Căci, zice el, că știe, — și vă spune —
Nu-i chip ca Gaveston să scape.
De-l mulțumiți astfel, Măria Sa,
Nu va uita de bunătatea voastră.

WARWICK :

Ei, asta-i bună !

GAVESTON :

Vestite Eduard, numele ce-l porți
L-invie pe sărmanul Gaveston !

WARWICK :

Lord Arundel, să-l mulțumim pe rege
Nu putem. Pe plac în alte treburi
Noi regelui i-om face ; dar în asta,
Rugăm să fim iertați. Oșteni, duceți-l.

GAVESTON :

Lord, Warwick, cum așa ?
Zăbava să nu-mi nască noi nădejdi ?
Știu că v-ați pus în gînd să mă ucideți ;
Dar regelui să-i faceți ăst hatîr.

MORTIMER :

Cum vine asta ? Tu ne poruncești
Ce trebuie să facem ? Hai, duceți-l !
Pe rege iată cum îl mulțumim :
Îi vom trimite căpățîna ta !
Pe ea să plîngă, căci din Gaveston
Atît îi dăm — ori, trunchiul fără cap.

LANCASTER :

Ba nu, înmormîntarea l-ar costa
Mai mult decît a cîștigat vreodată.

ARUNDEL :

E rugămintea Maiestății Sale
Și jură, lorzi, pe cinstea lui de rege
Doar să-i vorbească și-l înapoiază.

WARWICK :

Dar cînd, ne spui ? Nu, Arundel, știm doar
Că cel ce neglijează grija țării
Silind pe nobili la asemeni fapte,
— Și totul numai pentru Gaveston —
Cînd s-o vedea din nou cu el în brațe,
Ca să-l păstreze-și va uita cuvîntul.

ARUNDEL :

De nu vă-ncredeți în Măria Sa
Mă pun chezaș chiar eu să vi-l aduc.

MORTIMER :

Propunerea ți-e vrednică de cinste,
Dar cum te știm un nobil gentleman,
Nu te înjosim atît încît să cerem
Chezaș un om de cinste pentr-un hoț.

GAVESTON :

Cum asta, Mortimer ? Atît de josnic ești ?

MORTIMER :

Taci, cîine ! Tu furi cinstea regilor !
Întreabă-i doar pe cei de teapa ta !

PEMBROKE :

Mă rog, lord Mortimer, de voi, de toți
Să facem ce ne roagă regele —
Privind trimiterea lui Gaveston —
Măria Sa dorind atît de mult
Să-l vadă pe-acest om-naintea morții —
Îmi pun chezașă însăși cinstea mea
Că-l duc la el și înapoi l-aduc ;
Doar dacă, dumneata, lord Arundel,
Mi te alături mie.

WARWICK :

Oh, Pembroke, ce-ai de gînd să faci acum ?
Mai vrei vărsări de sînge ? Nu-i oare bine
Că l-am prins, astfel ? E destul să zică
„Ah, de știam !“ și noi îi și dăm drumul ?

PEMBROKE :

Dragi lorzi, nu vreau să vă cerșesc favoruri ;
De mi-l încredințați și nu vă temeți
Mă jur s-aduc captivul înapoi !

ARUNDEL :

Lord Lancaster, ce zici de gîndul ăsta ?

LANCASTER :

Ce pot să zic ? În Pembroke să ne-ncredem.

PEMBROKE :

Dar dumneata, lord Mortimer ?

MORTIMER :

Ce zice lordul Warwick ?

WARWICK :

Făceți-vă pe plac ; știu ce-o să iasă.

PEMBROKE :

Atunci mi-l dați ?

GAVESTON :

Oh prea iubite suveran, vin totuși
Să te mai văd, 'nainte de-a muri !

WARWICK *(aparte)* :

Și totuși poate nu, de izbîndesc
Înțelepciunea, iscusința mea.

MORTIMER :

Lord Pembroke iată, ți-l încredințăm.
Căci ai jurat să ni-l înapoiezi.
Să sune goarna !

(Ies toți afară de Pembroke, Arundel, Gaveston, James și ceilalți însoțitori ai lui Pembroke.)

PEMBROKE :

Lord Arundel, te rog să mă-nsoțești ;
Stau foarte-aproape ; nu ne-abatem mult ;
Dar slujitorii merg tot înainte.
Noi care-avem drăguțe drept soții,
Păcat ar fi să nu le sărutăm,
Cînd ne aflăm pe undeva prin preajmă.

ARUNDEL :

Ești foarte binevoitor, lord Pembroke,
Și-onoarea dumitale-i un magnet
În stare să atragă și un prinț.

PEMBROKE :

Așa, mylord. Apropie-te, James,
Să ți-l încredințez pe Gaveston ;

Tu să-l păzești la noapte ; dimineața
Îți luăm povara de pe cap. Hai, du-te !

GAVESTON :

Trist Gaveston, acuma unde mergi ?

(Iese cu James și alți însoțitori ai lui Pembroke.)

PEMBROKE :

Lord Arundel, curînd vom fi acasă.

(Ies împreună.)

Actul III

SCENA 1

(Un cîmp de lîngă Deddington.[1]*)*

Intră Gaveston jelind, James și ceilalți însoțitori ai lui Pembroke

GAVESTON :

Viclean ești Warwick, să-ți rănești amicul !

JAMES :

Pe dumneata te vor urmăritorii

GAVESTON :

Să cad neînarmat, să mor în lanțuri ?
E asta cea din urmă zi din viața mea ?
Și culmea fericirii ? Bărbați sînteți ?
Atunci duceți-i vestea regelui ! *(Intră Warwick cu soldații.)*

WARWICK :

Voi, slujitori ai contelui de Pembroke
Nu mai luptați ! Vi-l iau pe-ăst Gaveston.

JAMES :

Milord, vă înjosiți, și-i faceți rău
Stăpînului, ce vi-e cinstit prieten.

WARWICK :

Nu, James, e doar spre-al țării noastre bine.
Luați cutra de aici !... Veniți, soldați !
Sfîrșim îndată treaba !... Stăpînului,
Al meu prieten, du-i salutul meu,
Și spune-i c-am păzit prea bine prinsul.

[1] Este dificilă localizarea acestei scene în care Marlowe concentrează evenimentele petrecute de fapt în decurs de 13 ani.

(Lui Gaveston): Hai, duhul tău va conversa cu craiul.

GAVESTON:

Trădat-ai, conte? N-am să-l văd pe rege?

WARWICK:

Cel mult pe regele din ceruri, poate!
Plecați! *(Warwick și Soldații îl duc pe Gaveston.)*

JAMES:

Veniți, băieți; zadarnic ne-am lupta!
Să ne grăbim să ne-nștiințăm stăpînul.

(Ies toți.)

SCENA 2

Intră Regele Eduard, Tînărul Spenser, Baldock, Nobili atașați regelui și Soldați cu tobe și fluiere.

REGELE:

Abia aștept de la baroni răspunsul
Privind pe Gaveston, prieten scump.
Cu-ntreaga bogăție-a țării, Spenser,
Nu-l pot răscumpăra; sortit e morții!
Știu cît de rău e Mortimer cel tînăr;
Ce aspru-i Warwick, ce neiertător
E Lancaster; nicicînd n-am să-l mai văd
Pe Piers, frumosul Gaveston al meu;
Mă copleșesc baronii cu trufia.

TÎNĂRUL SPENSER:

Să fiu eu Eduard, rege-al Angliei,
Vlăstar al marelui Eduard Lunganul [1],
Și-al mîndrei Leonora-a Spaniei
Eu n-aș îngădui la mine-n țară
Astfel de-ocări, mînie ne-nfrînată!
Lorzi răsculați în chiar regatul meu?
Mă ierți Măria Ta, dar dac-ai fi
Înflăcărat ca nobilul tău tată,

[1] Regele Eduard I, tatăl lui Eduard al II-lea, era poreclit „Țurloaie lungi", din cauza staturii sale.

Dac-ai cinsti și numele ce-l porți
N-ai mai îngădui ca dregătorii
Să ți se sumețească împotrivă.
Le taie capetele ! Dacă vor,
Să predice din streang ! Asemeni lecții
I-ar învăța pe ceilalți ce-i mai bine :
Să se supună regelui legitim.

REGELE :

Da, Spenser, drag ; prea blînzi ne-am arătat,
Prea buni cu ei ; dar iată ! Spada-am tras-o
Și noi acum de nu mi-l dau-napoi
Pe Gaveston al meu, o ascuțim
Pe creasta lor, și-i vom decapita.

BALDOCK :

Vă șade bine hotărît, semeț,
Și nu legat de toana unor oameni,
De parcă ați mai fi și-acum școlar
Să fiți condus, ca un copil sfios.

(Intră Bătrînul Spenser cu bastonul de mareșal al Curții, însoțit de soldați.)

BĂTRÎNUL SPENSER :

Trăiască suveranul nostru Eduard,
Triumfător în pace, și-n războaie !

REGELE :

Moșnege, bun sosit ! Vii să mă-ajuți ?
Atunci să spui ce ești, de unde vii ?

BĂTRÎNUL SPENSER :

Slăvite, cu arcași și sulițași,
Țintași, — cu scutieri vreo patru sute,
Venim cu toții la Măria Voastră
Jurați să apărăm regescul drept ;
Eu, tatăl lui Hugh Spenser cel de colo,
Legat pe veci de Înălțimea Voastră :
Pe el-nălțîndu-l ne-ați cinstit pe toți !

REGELE :

E tatăl tău, iubite Spenser ?

TÎNĂRUL SPENSER :

Da și, cu voia Maiestății Voastre,
În schimbul-naltei voastre bunătăți
Vă pune la picioare viața însăși.

REGELE :

De mii de ori bine-ai venit, bătrîne !
Credința și iubirea pentru rege
Susțin noblețea minții, firii tale. *(Către Tînărul Spenser)*
De astăzi, Spenser, vei fi Conte Wiltshire
Cu alte daruri te voi încărca mereu,
Ca soarele sporindu-ți strălucirea.
Și mai vîrtos ne-om arăta iubirea :
Aud că lordul Bruce moșia-și vinde
Părtaș fiind tot neamul Mortimer ;
Îți voi da bani ca să înfrîngi baronii ;
Să nu-i cruți, Spenser, dă în ei cît poți !
Soldați, să cînte goarna bun venit !

SPENSER :

Stăpîne, iat-o pe regină. *(Intră Regina Isabella, Prințul Eduard, fiul regelui, și francezul Levune.)*

REGELE :

Ce vești aduce doamna ?

REGINA :

Vești de rușine și nemulțumire.
Prietenul Levune, om de nădejde
Ne-anunță prin scrisori și prin viu grai
Că fratele meu, regele Valois,
Văzînd că-ntîrzie prea mult tributul
Măriei Tale, a luat Normandia. [1]
Scrisorile-s aici, acesta-i solul.

REGELE :

Bine-ai venit, Levune !... *(Probabil citește scrisoarea.)*
O, Isabella, dacă asta-i tot
Am să mă-mpac îndată cu Valois...
Dar Gaveston ?... Cum oare, niciodată,
N-am să-l mai văd ?... Spre împăcare, Doamnă,
Ne vom sluji de tine și de prinț ;
Tu te vei duce să tratezi cu Franța...
Băiete, fii viteaz cu regele ;
Să-ți porți cu vrednicie. Sabia !

[1] De fapt, regele Franței a ocupat „diverse orașe și castele din Aquitania", dar probabil Marlowe a schimbat provincia cu Normandia pentru că era mai cunoscută publicului.

PRINȚUL :

De nu îi ceri juneții mele lucruri
Prea grele pentr-un prinț atît de tînăr,
N-ai teamă, tată și stăpîn ce-mi ești :
Nici grinzi cerești pe umerii lui Atlas
Nu sînt mai sigure decît va fi
Vreo sarcină încredințată mie.

REGINA:

Băiete, nerăbdarea ta-mi dă temeri
Că nu ți-e hărăzită viață lungă !

REGELE :

Da, doamnă, vrem să te îmbarci pe dată
Cu-al nostru fiu ; Levune te va urma
De-ndată ce îl vom putea trimite.
Alege-ți dintre lorzi însoțitori.
Drum bun ! Ne lasă cu războiul nostru.

REGINA :

E nefiresc ! Supușii să-și înfrunte domnul ?
Oprească-i grabnic Cel de Sus ! Stăpîne,
Adio ! Îmi pregătesc plecarea-n Franța. *(Iese cu Prințul Eduard. Intră Arundel.)*

REGELE :

Dar cum, lord Arundel, vii numai tu ?

ARUNDEL :

Stăpîne, da, căci Gaveston e mort.

REGELE :

Mișeii ! Mi-au ucis prietenul ?
Cînd ai ajuns, murise, Arundel ?
Sau l-ai văzut cumva primindu-și moartea ?

ARUNDEL :

Nici, nici, căci tocmai cînd a fost surprins
Înconjurat de arme și dușmani
Le-am spus solia Înălțimii Voastre
Cerîndu-le să mi-l predea, rugîndu-i
Mai bine zis, — cu cinstea-mi chezășie —
Să-l iau doar pîn-la Maiestatea Voastră
Și să li-l duc tot eu și îndărăt.

REGELE :

Nici ăst hatîr nu mi-au făcut rebelii ?

TÎNĂRUL SPENSER :

Semeți și răzvrătiți.

REGELE :

Da, Spenser, trădători cu toţii.

ARUNDEL :

De la-nceput erau ne-nduplecaţi ;
Lord Warwick nici n-a vrut să mă asculte,
Nici Mortimer ; iar Pembroke, Lancaster
Tăceau ; cînd m-au respins de la obraz
Nevrînd nici să-mi accepte chezăşia,
Lord Pembroke totuşi a vorbit mai blînd :
„Milorzi, cum suveranul nostru-l cere
Făgăduind că ni-l va-napoia,
Mă-nsărcinez să i-l duc eu ; pe urmă
Îl voi preda din nou în mîna voastră."

REGELE :

Şi cum de nu s-a întîmplat aşa ?

TÎNĂRUL SPENSER :

A fost trădare, ori ticăloşie ?

ARUNDEL :

Pe drum a fost răpit de lordul Warwick ;
Încredinţîndu-l oamenilor lui,
Lord Pembroke fără grijă-a mers acasă
Dar pîn-s-ajungă, Warwick l-a răpit
Şi l-a împins la moarte ; într-un şanţ
Tăindu-i capul, şi-a văzut de drum.

TÎNĂRUL SPENSER :

Cu sabia să te răzbuni, stăpîne,
Pe-aceşti baroni ; îi laşi nepedepsiţi
Cînd îţi ucid prietenii ? O, Eduard
Îndeamnă-ţi oamenii, înalţă-ţi steagul
Şi scoate-i pe baroni din vizuină.

REGELE *(îngenunchind)* :

Pe glie, mama noastră-a tuturor,
Mă jur, pe ceru-mpodobit cu stele,
Pe mîna dreaptă şi pe spada tatei,
Pe toate cîte se cuvin coroanei,
Că pentru Gaveston voi secera
Şi capete şi vieţi atîtea cîte
Cetăţi, conace, tîrguri stăpînesc ! *(Se ridică.)*
E josnic Warwick, Mortimer mişel !
Sînt rege-al Angliei : vă voi tîrî
Pe toţi prin bălţi de sînge închegat —
Doar trunchiurile voastre fără cap,

Ca să vă săturați de-atîta sînge
Și să-mi vopsesc cu el regescul steag ;
Culoarea-nsîngerată să v-aducă
De-apururi amintirea răzbunării —
Blestem vlăstarelor de trădători,
Proclet ce mi-ați ucis pe Gaveston !
În locul lui de-ncredere și cinste
Te pun pe tine, scumpe Spenser
Din simplă dragoste azi te fac conte
De Gloster [1], și Lord Șambelan al țării —
În ciuda vremii și-a dușmanilor.

TÎNĂRUL SPENSER :

Măria Ta, un sol de la baroni
Dorește să-l primești.

REGELE :

Să vină. *(Intră un sol cu blazonul.)*

SOLUL :

Trăiască-al Angliei stăpîn de drept !

REGELE :

Degeaba, știu eu că nu e dorința
Acelor care te-au trimis încoace ;
Vii de la Mortimer și-ai lui părtași :
Mai răi rebeli ca ei n-au fost nicicînd.
Ei, care ți-e solia ?

SOLUL :

Baronii răzvrătiți, prin mine-urează
Ani mulți și fericiți Măriei Tale,
Și-ți spun, prin mine, ca jălbar-al lor,
Că dacă, fără să se verse sînge,
Vrei leac și ușurare-acestei răni,
Atunci de lîngă tron să-ndepărtezi
Pe Spenser, putredul lăstar ce-omoară
Regeasca-ți viță, frunzele de aur —
Pe fruntea-ți princiară diademă ;
Baronii-s triști că scîrnavii ciocoi
Îi fură strălucirea ; ei te-ndeamnă
Virtutea și noblețea s-o-ndrăgești.
Pe vechii slujitori să-i prețuiești
Și să alungi lingăii prefăcuți ;

[1] Lui Spenser i se spunea uneori conte de Gloster pentru că s-a căsătorit cu sora mai mare a contelui.

Primești ? Baronii, cinstea lor și viața,
Au să le-nchine Înălțimii Tale.

TÎNĂRUL SPENSAR :

Ah, trădătorii ! Tot semeți s-arată ?

REGELE :

Te du ! Nu aștepta răspuns, ci pleacă !
Rebelii vor să-i hotărască regelui
Alaiul, desfătările și joaca ?
Dar, pînă pleci, să vezi cum mă despart
De Spenser. *(Îl îmbrățișează pe tînărul Spenser.)*
Te du acum la lorzii tăi,
Și spune-le că vin să pedepsesc
Uciderea lui Gaveston ! Hai, pleacă !
Cu foc și sabie te-urmează Eduard. *(Solul iese.)*
Vedeți, milorzi, rebelii cum se umflă ?
Soldați ! Monarhului să-i apărați
Cu arma, drepturile ! Căci acum
Îndată vom porni în marș oă să-i supunem.
Plecăm !

(Ies toți.)

SCENA 3

(Un cîmp de luptă. Surle și trîmbițe, mișcări de trupe[1], apoi trîmbițe care sună retragerea. Intră Regele Eduard, Bătrînul și Tînărul Spenser, Baldock și nobilii care țin cu regele.)

REGELE :

Sunăm retragerea ? Pe ei, milorzi !
Cu paloșu-mi rostesc azi răzbunarea
Pe-acei trufași rebeli care-au luat arma :
Pe rege nu-l ascultă, îl înfruntă.

TÎNĂRUL SPENSER :

Nu mă-ndoiesc, stăpîne ; dreptu-învinge !

[1] Așa cum ne arată mai în amănunt Shakespeare în Prologul la *Henric al V-lea* pe scenă apăreau grupuri de soldați care simulau bătălia.

BĂTRÎNUL SPENSER :

Stăpîne, nu-i greșit de nici o parte
Oștenii să răsufle ; -ai noștri sînt
Înăbușiți de-arșiță, praf, sudoare ;
Odihna-împrospătează om și cal.

TÎNĂRUL SPENSER :

Se-apropie rebelii. *(De partea cealaltă a scenei intră Tînărul Mortimer, Lancaster, Warwick, Pembroke și alți lorzi.)*

TÎNĂRUL MORTIMER :

Privește, Lancaster, acolo-i Eduard,
El și lingăii lui.

LANCASTER :

Acolo să rămînă,
Pîn-va plăti că s-a însoțit cu dînșii.

WARWICK :

Chiar va plăti, de nu dă spada-mi greș.

REGELE :

Cum, răsculați, sunați retragerea ?

TÎNĂRUL MORTIMER :

Nu, doar lingăii tăi o rup la goană.

LANCASTER :

Mai bine-i părăsești cît mai ai timp,
Căci trădători fiind, te vor trăda.

TÎNĂRUL SPENSER :

Rebel ești Lancaster, deci trădător !

PEMBROKE :

I-nfrunți pe lorzi, ciocoi murdar ce ești ?

BĂTRÎNUL SPENSER :

Dar e cinstit, sau nobil vi se pare
Să strîngeți ajutoare, ridicînd
Oștire-asupra regelui legitim ?

REGELE :

De-aceea capetele lor, curînd
Vor folosi la potolirea furiei
Monarhului pe care l-au jignit.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Lupți, Eduard, pîn-la ultima suflare ?
Verși sîngele supușilor, în loc
Să-i izgonești pe-nsoțitorii răi ?

REGELE :

Da, iudelor ! Decît sfidat astfél,
Mai bine fac orașele mormane
Și brazde pînă-n poartă la palat !

WARWICK :

Ce hotărîre, împotriva firii !
Sunați atacul ! Pentru Anglia,
Și pentru drepturile lorzilor,
Pornim cu Sfîntul Gheorghe [1] înainte !

REGELE :

Cu Sfîntul Gheorghe pentru Anglia
Și pentru dreptul regelui Eduard ! *(Trîmbițele cheamă la luptă. Cele două tabere ies fiecare într-o parte)*

(Intră Regele Eduard cu Edmund de Kent și suita, aducînd mai mulți prinși printre care Warwick, Lancaster și Tînărul Mortimer)

REGELE :

Baroni puternici, nu prin soarta luptei
Ci prin dreptatea ce o apărăm,
Trufia voastră-i dată de rușine ;
Acum lăsat-ați capetele-n jos
Dar le vom înălța, chiar foarte sus !
E vremea, trădători, să pedepsesc
Obrăznicia repetatelor sfidări,
Omorul celui mai iubit prieten,
De care sufletul mi-era legat
Știți bine — Gaveston, mignonul dulce !
Ah, josnici răzvrătiți, l-ați nimicit !

KENT :

Spre binele tău, frate, și al țării
De lîngă tron ți-au luat lingușitorul.

REGELE :

Așa vorbești ? Să piei din ochii noștri ! *(Kent iese.)*
Robi blestemați, spre-a-mi face-un bine
Cînd trimisesem solul să vă ceară
Să mi-l cruțați doar cît să-i pot vorbi
Și-i garanta înapoierea Pembroke,

---

[1] De fapt, Sfîntul Gheorghe nu a devenit patronul Angliei decît sub domnia lui Eduard al III-lea.

Tu, mîndru Warwick, l-ai pîndit viclean
Și l-ai decapitat pe bietul Piers ?
Călcat-ai legea cavalerilor,
Deci capul tău se va-nălța mai sus,
Cum tu i-ai întrecut pe toți în furii !

WARWICK :

Tirane-n van amenințî, nu ne sperii :
Doar cazne pămîntești ne poți aduce !

LANCASTER :

Cel mult murim — mai bine — pururi vii,
Decît trăind infami sub regi ca tine !

REGELE :

Lord Winchester [1], duceți-i de-aici !
Pe Warwick, Lancaster, capi de răscoală,
Vă poruncesc să îi scurtați de cap !
Plecați !

WARWICK :

Adio, lume vană !

LANCASTER :

Prea nobil Mortimer, adio !

(Străjerii conduși de Bătrînul Spenser îi iau pe Warwick și Lancaster)

TÎNĂRUL MORTIMER :

Oh, Anglie, rea cu nobilimea ta,
Să gemi mîhnită ! Cum te-au schilodit !

REGELE :

În turn cu Mortimer, semețul !
Păziți-l strașnic, gărzi ; cît despre ceilalți,
Executați-i repede pe toți.
Plecați !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Cum, Mortimer, pereți de piatră aspră
Îți pot întemnița virtutea, zelul,
Ce năzuiește către cer ? Nu, Eduard !
Năpasta Angliei, cu neputință !
Speranța-mi depășește mult norocul. *(Străjile îl iau pe Mortimer).*

---

[1] Bătrînul Spenser.

REGELE :

Să sune tobe, trîmbiți ! Hai prieteni !
E ziua noii mele-ncoronări !

(Ies toți afară de Tînărul Spenser, Levune și Baldock)

SPENSER :

Levune, o sarcină-ți încredințăm
Spre liniștea lui Eduard și a țării ;
Drept care pleacă-n grabă, și-nțelept
Comoara dă-le-o nobililor Franței :
Vrăjește-i ca și Zeus — șuvoi de aur —
Pe paznici ca să intre la Danae [1].
Să nu-i dea nici un ajutor reginei
Ce-și caută în Franța aliați
Spre-a trece marea-ncoace cu băiatul —
Un fiu menit să-și detroneze tatăl.

LEVUNE :

La asta tot țintesc de mult baronii
Și vulpea de regină.

BALDOCK :

Dar vezi, Levune,
Baronii și-au pus capul pe butuc :
Călăul le retează cap și planuri.

LEVUNE :

Să n-aveți grijă, am să zornăi banii
Atît de-aproape de curtenii Franței
Că-n van li se va plînge Isabella :
De lacrimile ei n-o să le pese.

SPENSER :

Atunci în Franța mergi Levune. Vestește
Războiul și izbînda Rigăi Eduard.

(Ies.)

---

[1] Marlowe sugerează deci coruperea paznicilor lui Danae prin ploaia de aur sub care s-a înfățișat Iupiter.

Actul IV

SCENA 1

(În portul Londrei, lîngă Turn.)
Intră Edmund de Kent

KENT :

Vînt bun spre Franța suflă, du-l pe Kent
Acolo, spre al Angliei folos !
Natură,-ndură-te de țara mea !
Trufașe Eduard, mă alungi din preajmă-ți ? [1]
Mi-ești frate ? Aș, călău pentru prieteni !
În Franța merg să-mbărbătez regina,
Nedreptățită, și să-i fiu chezaș
Că Eduard prea de tot e dezmățat :
Nesăbuitul rege ucide nobili
Și se-nconjoară de lingăi ! Aștept
Să evadeze Mortimer. Ajută-l,
Blajină noapte, adu-i beznă neagră.

(Intră Tînărul Mortimer, travestit.)

TÎNĂRUL MORTIMER :

Hei ! Cine e acolo ?
Tu ești, milord ?

KENT :

Da, Mortimer, eu sînt.
Licoarea și-a îndeplinit misiunea ?

[1] După *Cronica* lui Holinshed, Kent nu a fost exilat, ci trimis în Franța de Eduard.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Din plin, milord ; străjerii dorm bușteau.
Le mulțumesc că m-au lăsat să trec.
Dar tu, găsești corabie spre Franța ?

KENT :

N-ai nici o grijă !

(Ies amîndoi.)

SCENA 2

La curtea Franței
Intră Regina Isabella și fiul ei Prințul Eduard.

REGINA :

Băiete,-n Franța nu ne-ajută nimeni !
Și regele și nobilii sînt cruzi.
Ce-o să ne facem ?

PRINȚUL :

În Anglia să ne întoarcem, doamnă ;
Pe plac de-i facem tatei ce ne pasă
De bunăvoia unchiului din Franța ?
Pe tata iute îl cîștig, să vezi,
Căci mult mai drag îi sînt ca zeci de Spenseri.

REGINA :

Te-nșeli băiete în privința asta —
Crezînd într-o-nțelegre cu el !
Nu ne asemănăm... Rău ești, Valois !
Cînd Franței nu-i ești dragă, Isabella,
Nefericito, unde te poți duce ? *(Intră Sir John d Hainault)*

HAINAULT :

Vești bune, Doamnă ?

ISABELLA :

Doar dumneata ești bun, Sir John !
Mai mîhnitoare vești n-au fost nicicînd !

HAINAULT :

Domniță,-aud ce aspru-a fost Valois ;
Să nu te întristezi — o minte-aleasă
Disprețuiește deznădejdea. Oare
N-ar vrea-Nălțimea Voastră și cu prințul

La mine să poftiți, să așteptați ?
Ce zici, Alteță ? Nu vii pînă-n Flandra
Să uiți de Franța neprietenoasă ?

PRINȚUL :

De-i place mamei, mie și mai mult !
Nici tata — regele — nici curtea Franței
Nu mă vor despărți de blînda-mi mamă
Pîn' nu-s voinic destul să frîng o ghioagă
Lovind în țeasta trufașului Spenser !

HAINAULT :

Frumos grăit-ai, tînărul meu prinț.

REGINA :

O, puișor, cum plîng ce-ai suferit !
Dar îți prevăd izbînda, și mă bucur !
Sir John, la țărmul Europei mergem
Ori pîn' la malul Donului ; sau, iată
Te-nsoțim în Flandra, la Hainault.
Marchizul e un gentleman ales ;
Nădăjduiesc să mă primească bine...
Dar ăștia cine-or fi ? *(Intră Edmund de Kent și Tînărul Mortimer)*

KENT :

Măria Ta, ani mulți, mai fericiți
Decît ai rudelor din Englitera !

REGINA :

Ah, lorzii Kent și Mortimer trăiesc ?
În Franța bun sosit ! Aici sînt zvonuri
C-ați fost uciși sau osîndiți la moarte.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Aproape de-adevăr a fost al doilea
Dar Mortimer, condus de steaua-i bună,
A scuturat robia Turnului. *(Adresîndu-se Prințului.)*
Și vrea să-ți poarte steagul, nobil prinț !

PRINȚUL :

Ce vrei să spui ? Cît mai trăiește tata ?
Nu-ngădui, Mortimer, asemeni vorbe !

REGINA :

De ce, băiete ? Alte piedici sînt !
Milorzi, aflați că Franța nu ne-ajută.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Monsieur Le Grand, amicul vostru nobil,
Chiar la sosirea noastră ne-a spus tot :

Cum craiul, dregătorii,-au fost de piatră.
Dar, doamnă, drepturile-s încălcate
Cînd nu sînt arme ; drept e, mulți prieteni
Sînt prinși de rege — Warwick, Lancaster,
Și alții din partida noastră — totuși
Avem destui englezi, Măria Ta,
Ce ar sălta voioși de ne-ar vedea
Întorși acolo să gonim dușmanul.

KENT :

Ce mult aș vrea să fie toate bune
Și Eduard revenit pe calea dreaptă
Spre cinstea Angliei și pacea ei !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Dar asta doar cu sabia se face !
Nu se desparte Eduard de lingăii lui.

HAINAULT :

Dragi lorzi englezi : Hainul rege-al Franței
Nevrind defel cu arme s-o ajute
Pe sora lui, regina chinuită,
Să mergeți la Hainault cu ea ; fiți siguri
Că vom găsi acolo alinare,
Și bani, soldați, și ajutor destul,
Spre a-l încovoia pe craiul Eduard.
Ce zici de învoială, tînăr prinț ?

PRINȚUL :

Mă tem că regele pe toți ne-o-ntrece.

REGINA :

Nu, fiule ! Să nu-ți descurajezi
Prietenii ce vor să te ajute.

KENT :

Sir John Hainault ; ne iartă șovăiala !
Ăst sprijin dat reginei noastre triste,
Prin bunătatea ce-o arăți, ne leagă.
Sîntem la ordinele dumitale.

REGINA :

Da, bunul meu cumnat ! Iar Cel de Sus
Sfințească-ți gestul, bunule Sir John !

TÎNĂRUL MORTIMER :

Ăst gentleman, viteaz și inimos ;
Născut a fost, văd să ne fie reazem...
Sir John Hainault, spre laudă îți este

Că lorzilor englezi, reginei lor,
L-ananghie sprijin le-ai adus și alinare.

HAINAULT :

Poftiți cu mine, doamnă, prinț, milorzi,
Ca floarea Angliei să poată azi
Cunoaște ospitalitatea la Hainault.

(Ies toți.)

SCENA 3

(Curtea londoneză.)

Intră Regele Eduard, lordul Arundel, Bătrînul Spenser, Tînărul Spenser și alții.

REGELE :

Deci, după atîtea-amenințări cu lupte,
Victorios e Eduard, rege-al Angliei
El și prietenii triumfători sînt
Și nimeni nu le-mpiedică triumful !
Aflat-ai noutățile, Lord Gloster ?

TÎNĂRUL SPENSER :

Ce noutăți, stăpîne ?

REGELE :

În tot regatul
Se fac mari execuții... Arundel,
Ai lista, nu ?

ARUNDEL :

O am, Măria Ta,
De la guvernatorul turnului.

REGELE :

Păi, dă-ne-o s-o vedem ! *(Ia de la Arundel lista.)*
Ce scrie aici ?
Citește, Spenser ! *(Îi dă lista Tînărului Spenser, care citește numele)*
Așa : lătrau cumplit acum o lună ;
De azi, pe viața mea, n-o să mai latre,
Și jur că nici n-o să mai muște-n veci.
Și-acum, ce vești din Franța, domnii mei ?
Lord Gloster, cred că nobililor Franței

Li-e aurul din Anglia mult prea drag
Ca să-i mai dea vreun sprijin Isabellei.
Ce treburi mai avem ? Ați anunțat
Răsplata oferită pentru cei
Ce ni-l vor da pe Mortimer în mînă ?

TÎNĂRUL SPENSER :

Da, sire ; dacă o mai fi pe-aici,
Nu mă-ndoiesc că va fi prins curînd.

REGELE :

Cum dacă ? Spenser, sigur e ca moartea
Că e aici ; ce căpitan de port
Ar fi nesocotit porunca mea ?

(Intră un sol.)

SOLUL :

Ce veşti aduci ? De unde vin acestea ?
Scrisori, Măria Ta, şi veşti din Franța :
Lord Gloster, iată că v-a scris Levune.

(Îi dă tînărului Spenser scrisorile)

REGELE :

Citeşte !

TÎNĂRUL SPENSER *(citind)* : „Aşa cum îmi cerea *onoarea, şi promisiunea făcută Înălțimii Voastre, etc. etc. ... : conform instrucțiunilor în această privință, am tratat cu regele Franței şi cu dregătorii lui şi am aranjat ca regina să plece, nemulțumită şi dezamăgită : încotro, dacă veți întreba — cu Sir John de Hainault, fratele marchizului, în Flandra. Cu ei au plecat şi ducele Edmund de Kent şi lordul Mortimer, însoțiți de o suită alcătuită din tot felul de englezi : şi, după cum spun zvonurile insistente, au intenția să se lupte cu regele Eduard în Anglia mai curînd chiar decît îi aşteaptă el. Doar acestea sînt veştile importante.*
Mereu în slujba Înălțimii Voastrte, Levune.“

REGELE :

Ah, cîinii ! Mortimer cum de-a scăpat ?
Şi Edmund s-a însoțit cu el ?
Iar ceata le-o conduce John Hainault ?
Pe ceruri, doamnă, vino-n Anglia
Cu fiu cu tot, şi şleahta-aşişderea

Și vă vom spune „Bun venit" la toți.
Aleargă, Phoebus luminos, mai iute ;
Tu, neagră noapte-n carul ruginit,
Uniți-vă, scurtați vă rog răstimpul
Să văd această zi mult așteptată
Cînd vom putea lupta cu trădătorii !
Mîhnit sînt doar că băiețelul meu
E prins de ticăloși în plasa lor !
Hai, lorzi, la Bristol să ne întărim !
Voi, vînturi, să-i aduceți înapoi,
Cum v-ați ticăloșit atunci să-i duceți !

(Ies toți.)

SCENA 4

(La Harwich, în Anglia)

Intră Regina Isabella, Prințul moștenitor, ducele Edmund de Kent, Tînărul Mortimer și Sir John de Hainault.

REGINA :

Prieteni iubitori, compatrioți,
Vînt bun v-aduce-aici în Anglia !
În Flandra am lăsat prieteni scumpi
Ca-să-nfruntăm prietenii de-acasă ;
E trist cînd forța tot cu forță luptă
Și spadă, paloș în război civil
Îi fac pe neamuri și compatrioți
Să se măcelărească între ei
Și coastele cu arma să-și cresteze !
Dar ce să faci ? Regi prost călăuziți
Sînt pricina acestor tragedii ;
Și tu ești, Eduard, unul dintre ei.
Căci prin desfrîu tu țara ți-ai trădat,
Lăsînd-o-n pradă și în sînge.
Cînd trebuia să-ți ocrotești poporul
Tu, iată...

TÎNĂRUL MORTIMER :

Nu, doamnă, dacă vrei să porți războaie
Nu da frîu liber patimii în vorbă...
Dragi lorzi, prin voia cerului venit-am
Să-i apărăm dreptatea prințului ;
Atunci, spre-al țării bine să-l jurăm
Supunere, credință și dîrzie.
Cît despre nedreptăți și grele răni
Pe care regele pe față le-a adus
Reginei, nouă și întregii țări —
Venit-am înarmați să dregem totul ;
Ca să-și reia regina Angliei
Onorurile, demnitatea-n pace ;
Lingăii să-i stîrpim de lîngă rege
Căci iama dau în vistieria țării.

HAINAULT :

Milord, să sune goarna, s-atacăm ;
Altfel va crede Eduard că venim
Doar pentru-a-l linguși.

KENT :

Era mai bine
De n-avea parte de-alte lingușeli !

(Ies toți.)

SCENA 5

(Un cîmp de luptă lîngă Bristol, în Anglia.)

Intră Regele Eduard, Baldock și Tînărul Spenser.

TÎNĂRUL SPENSER :

Fugi, fugi, Măria Ta ! Regina-i tare !
Prietenii ei cresc, ai tăi slăbesc !
Hai în Irlanda, să ne luăm răsuflet.

REGELE :

De asta m-am născut, să fug din luptă ?
Să-i las pe Mortimeri stăpîni în urmă ? [1]

[1] De fapt, Bătrînul Mortimer murise între timp.

Încalec ! Să ne-mbărbătăm ostașii !
Să mor cu cinste pe-acest cîmp de luptă !

BALDOCK :

Stăpîne, nu !Regească-ți hotărîrea
Nu-i bună-acum ! Fugiți ! Ne urmăresc !

(Ies toți. Intră Kent cu o sabie și un scut mic.)

KENT :

Aici a fost, dar am sosit tîrziu
Mă-nduioșează, Eduard, soarta ta !
Oh, Mortimer, tu, trădător semeț,
De ce-ți vînezi cu sabia monarhul ?
Dar eu, mai josnic decît ceilalți, lupt
Cu cel ce mi-e și rege, dar și frate ?
Tu, Doamne, ce ții cumpăna dreptății,
Pe capu-mi blestemat pogoară cazne —
Le cere nefireasca-mi răzvrătire !
Oh, Eduard, Mortimer vrea să-ți ia viața !
Fugi dar de el ! Te potolește Edmund !
Prefă-te, altfel mori ; căci Mortimer
Conspiră cu Regina și-o sărută ;
Dar ea se mai preface iubitoare ;
Iubirea ce clocește ură, moarte,
Rușine-i ! Edmund, fugi ! Regeasca-ți viță
La Bristol e trădată ! Nu sta singur.
Semețul Mortimer te bănuiește
Și-ți urmărește strîns orice mișcare

(Intră Regina Isabella, Prințul Eduard, Tînărul Mortimer și Sir John de Hainault)

REGINA :

Izbînd-aduce Domnul pentru regi
Ce-au frica lui, și dreaptă luptă duc.
Cum pîn-aici învins-am, mulțumim
Azi Ziditorului din cer, și vouă !
Milorzi, pîn-a nu merge mai departe,
Pe fiul nostru prea iubit îl facem
— Ființa lui regească-i grija noastră —
Lord Protector. Cum Soarta l-a adus
N-atît de jalnic hal, pe tatăl lui,
Dragi lorzi, purtați-vă-n privința asta
Cum vă îndeamnă-nțelepciunea voastră.

KENT :

Măria Ta, întreb — să nu te superi —
De cade Eduard, cum îl vei trata ?

PRINȚUL :

Drag unchi, de care Eduard întrebi ?

KENT :

De tatăl tău ; mi-e frică să-i spun rege.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Lord Kent, ce rost au astfel de-ntrebări ?
Nu e-n puterea ei și nici a noastră :
Cum hotărăște țara, parlamentul,
Va fi și soarta fratelui tău, Eduard !
(Aparte reginei) :
Se-nmoaie Kent. Nu-mi place. Dă-ndărăt !
Nu-l mai scăpa din ochi, Măria Ta.

REGINA *(tot aparte)* :

Primarul de aici ne știe gîndul ?

TÎNĂRUL MORTIMER *(idem)* :

Da, doamnă ; cei ce fug din luptă
Nu scăpa lesne.

REGINA *(către Hainault)* :

Cu regele-i și Baldock :
Ca grămătic e bun, ce zici, Sir John ?

HAINAULT :

Și Spenserii la fel, și fiu și tată.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Ah, Eduard ăsta e ruina țării ! *(Intră Rice ap Howel — primarul Bristolului — cu suita, aducîndu-l prins pe Bătrînul Spenser).*

RICE :

Păzească Cel de Sus Regina, Prințul !
Primar și cetățeni din Bristol, Doamnă,
Cu dragoste cinstind prezența voastră,
V-aducem pe un trădător al țării :
Părintele nemernicului Spenser,
Cel care — ca mișelul Catilina [1]
Din Roma — azi se lăfăie-n-averea
Și vistieria Angliei.

---

[1] Nu există o bază istorică pentru paralela cu conspiratorul roman Catilina.

REGINA :

Vă mulțumim la toți.

TÎNĂRUL MORTIMER :

Iubirea, grija voastră-n toate-acestea,
E vrednică de mari răsplăți, hatîruri.
Dar unde-s regele și celălalt Spenser ?

RICE :

Păi, Spenser fiul, noul conte Gloster,
Și cărturarul Baldock cel mieros,
Cu regele se-mbarcă spre Irlanda.

TÎNĂRUL MORTIMER *(aparte)* :

Vîrtejuri să-i întoarcă ori înece !
(Tare) Nu mă-ndoiesc c-au și plecat încolo.

PRINȚUL :

Tot nu pot să-mi văd tatăl, regele ?

KENT *(aparte)* :

Biet Eduard, izgonit din Anglia !

HAINAULT :

Ce-i, doamnă ? Cum de stați pierdută-n gînduri ?

REGINA :

Plîng soarta soțului ; dar vai de mine,
Doar grija țării m-a tîrît în luptă !

MORTIMER :

Domniță, nu te mai văita de griji :
Rău, Eduard și-a făcut și lui și țării
Și trebuie să-l dregem cum putem...
Întîi rebelul duceți-l la moarte :
De streang scapi Spenser, nu și de butuc.

SPENSER :

Cei ce își înfruntă regele-s rebeli,
Nu cei ce-l apără de drept pe Eduard.

MORTIMER :

Vorbește-aiurea ; luați-l ! *(Însoțitorii îl iau pe Bătrînul Spenser)* Rice ap Howel,
Regina și mai bine-o vei sluji
Dînd ajutor chiar unde ești stăpîn
Spre-a-i urmări pe-acești fugari rebeli...
Dar noi avem de chibzuit, domniță,
Cum să-i împingem pîn-la prăbușire
Pe Baldock, Spenser și părtașii lor. *(Ies toți.)*

SCENA 6

(La Mănăstirea Neath. Intră Starețul, Călugări, Regele Eduard, Tînărul Spenser și Baldock — aceștia trei deghizați.)

STAREȚUL :

Stăpîne, n-aveți îndoieli, nici frică :
Cum cere-această vreme furtunoasă,
Vom fi tăcuți, Măria Ta, cu grijă
Să vă păstrăm la noi cît mai ferit
De bănuieli sau năvăliri haine
Din partea celor ce vă fugăresc
Ca și pe nobilii însoțitori.

REGELE :

Părinte, chipul nu ți-e de fățarnic.
O, de-ai fi fost monarh cîndva,
Atunci și inima din pieptul tău —
Străpunsă-adînc de chinul ce-l cunosc —
N-ar fi putut să nu-mi jelească soarta !
Am fost fudul de-averi și de alai —
Măreț cîndva, puternic și pompos :
Dar unde-i, unde-i oare omul căruia
Să nu-i aducă tronul, grija țării,
Amărăciune-n viață ori la moarte ?
Hai, Spenser, Baldock, stați aici cu mine ;
Încearcă-ți, cărturar, filozofia
Ce în vestite școli de-umanioare
Ai supt-o de la Platon și-Aristot...
Părinte, rai e viața reculeasă :
Ah, de-aș putea trăi la voi în tihnă !
Dar, vezi, ne hăituiesc cei ce vînează
Onoarea mea și viața voastră.
Vă rog, călugări buni, nu ne trădați
Nici pentru aur, bani, sau chiar comori.

CĂLUGĂRUL I :

N-ai griji, Măria Ta, atîta vreme
Cît știm doar noi de-această-ascunzătoare.

TÎNĂRUL SPENSER :

Altcineva nu știe ; dar mă tem
Că ne pîndește-un om din lunca-aceea ;

Lung s-a uitat în urma noastră, sire ;
S-a ridicat la arme tot ținutul :
Ne-amenință cu arme și cu ură.

BALDOCK :

Ne îmbarcasem spre Irlanda ; Vai,
Furtuni și vînturi rele ne-au împins
Pe țărm, ca să murim acum de frica
Lui Mortimer și-a clicii lui.

REGELE :

Cum ? Ai vorbit de Mortimer ?
Voi mă răniți în față pomenindu-mi
De-un ucigaș !... Părinte,-n poala ta
Las capul copleșit de multe griji.
De nu mi-aș mai deschide ochii-n veci,
Ori înălța vreodată capul greu,
Sau inima ce o cuprinde moartea !

SPENSER :

Stăpîne,-nalță totuși capul... Baldock,
Vezi, toropela asta nu-i semn bun !
V-am spus, sîntem trădați.

(Intră, înarmați cu cîrlige galeze, Rice ap Howel, un Cosaș și Lester)

COSAȘUL :

Pe viața mea, pe-aceștia-i căutați.

RICE :

Ajunge, omule... Milord, fii scurt :
Ce facem este din poruncă-naltă.

LESTER :

Din a reginei ; Mortimer o-ndeamnă ;
Cu ea, lui Mortimer ce-i greu să facă ?...
Cum șade și s-ascunde, tot sperînd
Să scape celor ce-ar vrea să-i ia viața !
E prea adevărat : *Quem dies vidit veniens superbum,*
Hunc dies vidit fugiens jacentem. [1]
Dar, nu te-nduioșa atîta, Lester...
Ei, Spenser, Baldock — căci așa vă cheamă —
Vă arestez pe loc ca trădători.

---

[1] Cel pe care zorile-l văzură falnic/Asfințitu-l vede la pămînt căzut. (Seneca, *Thyestes*, 613—614 ; Ben Jonson a inclus traducerea versurilor în tragedia *Căderea lui Sejanus* (902—903).

Nu vă legați de rang, ci vă supuneți !
Porunca-i a reginei Isabella...
De ce atît de abătut, Stăpîne ?

REGELE :

Sfîrșește fericirea mea pe lume !
Oh, cazna grea ! Voi, stele dragi de ce
Vă încruntați cumplit la rege ?
Deci Isabella îl trimite-ncoace
Pe Lester să-mi ia viața și alaiul ?
Despică-mi pieptul gîfîind, o, Lester !
Ia-mi inima ; prietenii mi-i lasă.

RICE :

Duceți-i de aici !

TÎNĂRUL SPENSER :

Dar lasă-ne măcar
Să-i spunem bun rămas Măriei Sale

STAREȚUL *(aparte)* :

Îmi sîngerează inima cînd văd
Un rege îndurînd asemeni vorbe
Și ascultînd obraznice porunci !

REGELE :

Oh, Spenser, scumpe Spenser, soarta vrea
Să ne despartă chiar acum și astfel ?

TÎNĂRUL SPENSER :

Stăpîne, trebuie ; așa vrea cerul crunt.

REGELE :

Așa vrea iadul, crudul Mortimer ;
Într-asta, cerul blînd nu are-amestec.

BALDOCK :

Stăpîne-n van te mai mîhnești ori mînii !
Măria Ta, smerit adio-ți spunem !
Ni-e scris destinul, și al tău, mă tem.

REGELE :

În cer ne vom vedea — nu pe pămînt !
De noi ce se alege, spune, Lester ?

LESTER :

Va trebui la Killingworth[1] să mergeți !

---

[1] De fapt castelul Kenilworth (decor și pentru romanul omonim de Walter Scott), modificat probabil de Marlowe pentru a introduce o aluzie sinistră — *to kill* = a ucide)

REGELE :

„Va trebui" ? Grea vorbă pentru regi !

LESTER :

Măria Ta, o lectică e gata ;
Ți-așteaptă voia ; ziua-i pe sfîrșite.

RICE :

Nu zăboviți, să nu ne-apuce noaptea

REGELE :

Ai lectică ? Mai bine-n dric mă puneți,
La poarta iadului să mă trimiteți :
Să-mi sune moartea clopotul lui Pluto.
Mă plîngă hîrci la malul Styxului, [1]
Căci alți prieteni nu mai are Eduard,
Iar un tiran i-a osîndit să moară.

RICE :

Stăpîne, hai : nu te-ngriji de ei ;
Îi vom vedea curînd scurtați de-un cap.

REGELE :

Ei, ce ni-e scris, ni-e scris : ne despărțim ;
Adio, Spenser drag și nobil Baldock !

(Lepădîndu-și straiele negre de călugăr)

Jos straie false ! Jalea mea nu-i falsă !
Părinte, bun rămas... Așteaptă, Lester !
Plec, trebuie ! Prieteni, viață, adio !

(Iese Regele Eduard, însoțit de Lester.)

TÎNĂRUL SPENSER :

S-a dus ? Plecat-ai nobil Eduard ?
Ne-au despărțit și n-o să ne mai vezi !
Te sparge, boltă ! Soare, uită-ți crugul !
Pămînt, topește-te-n văzduh ! N-am rege !
Nu se va-ntoarce suveranul meu !

BALDOCK :

Oh, Spenser, ne-au răpit lumina vieții,
Iar sufletele noastre își iau zborul.
Începe-o viață nouă,-nalță-ți ochi,
Și suflet, mîini, spre tronul fără moarte ;
Mergi la mormînt cu zîmbetul pe buze.

---

[1] Cel mai cunoscut din cele 7 rîuri ale infernului *(mitologia greacă)*

Atîta să ne fie-nvățătura :
Toți viețuiesc doar pentru a muri ;
Trăiesc, dar mor, se-nalță ca să cadă.

RICE :

Haide, haide, păstrează-ți predicile pentru cînd ajungeți la locul potrivit[1]. Voi și cei ca voi v-ați pricopsit bine-n Anglia. Mergeți, lorzi ?

COSAȘUL :

N-o să mă uite Înălțimea Ta ?

RICE :

Pe tine ? Și mai ce ? Urmează-mă-n oraș. *(Ies toți.)*

---

[1] La spînzurătoare, condamnaților li se îngăduia să țină o cuvîntare pentru a-i face pe alții să nu le urmeze exemplul.

Actul V

SCENA 1

(La Castelul Kenilworth.) Intră Regele Eduard, Lester, Episcopul de Winchester și Trussel.

LESTER :

Răbdare, bun stăpîn, nu mai jeli !
Castelul Killingworth să-ți fie curtea.
Și-nchipuiește-ți doar că de plăcere,
Nu de nevoie, stai aici o vreme.

REGELE :

De-ar fi să mă aline vorbe blînde,
Tu, Lester, mi-ai fi potolit mîhnirea
Căci bun și iubitor ai fost mereu.
Ușor se mîngîie un om de rînd ;
Dar regii, nu ; rănit, în codru, cerbul
Găsește iarba ce-i închide rana ;
Cînd sîngerează-mpărătescul leu,
Își rupe carnea cu mînioase gheare.
Nevrînd el ca pămîntul cel netrebnic
Să-i soarbă sîngele, se-nalță-n aer.
La fel și eu : mi-e ne-nfricată mintea
Ce Mortimer rîvnește s-o-ncovoaie ;
Părtaș cu prefăcuta-mi soartă, monstrul,
M-a strîns și zăvorît în temniță.
Mi-e sufletu-necat de-asemeni patimi
Încît pe aripi de dispreț și ciudă
Adesea către cer mă-nalț în zbor
Ca să mă plîng la zei de-acești dușmani
Dar cînd îmi amintesc că-s rege, cred

Că am de răzbunat întregul rău
Făcut de Mortimer și Isabella.
Dar regii ce mai sînt, cînd pierd puterea ?
Doar umbre firave-ntr-o zi cu soare.
De formă-s rege — lorzii cîrmuiesc ;
Eu port coroana — dar mă strîng în chingi,
Și Mortimer, și soața-mi infidelă,
Înfam mînjindu-mi patul nupțial ;
Închis aici, în peștera de griji
Mîhnirea-mi stă mereu în coastă,
Mi-ngînă inima cu tristu-i bocet,
Mă sîcîie schimbarea nefirească.
Dar spuneți, trebuie să-i dau coroana
Acum lui Mortimer, să-mi fure tronul ?

EPISCOPUL :

Greșești, Măria Ta ; dorim coroana
Prin dreptul prințului, de dragul țării.

REGELE :

Ba pentru Mortimer, nu pentru Eduard,
Ce-i doar un miel înconjurat de lupi :
Curînd aceștia viața-i vor scurta.
De-mi fură mîndrul Mortimer coroana,
Văpaie de nestins s-o facă cerul [1] !
Ca șerpii din cununa Tisifonei [2]
Să-ncolăcească tîmplele-i de fiară !
Așa nu va pieri a Angliei viță,
De moare Eduard, numele-i trăiește !

LESTER :

Mărite, are rost să pierdem vremea ?
Ți s-a cerut răspuns : cedezi coroana ?

REGELE :

Ah, Lester, crezi că pot ușor să-ndur
Făr' de temei să-mi pierd coroana, țara ?
Le las ambiției lui Mortimer —
Ăst munte ce-mi umbrește fericirea ?
E-un chin cumplit, și mintea mi-o ucide !
Dar la ce-i scris în cer eu mă supun...

---

[1] Aluzie la coroana de aur dată de Medeea ca **răzbunare** Creusei, care i-l luase pe Iason, soțul ei *(mitologia greacă)*.

[2] Una din Furii (Erinii), duhuri ale răzbunării conștiinței, care aveau șerpi în loc de plete.

Coroana luați-mi — viața totodată.

(Își scoate coroana.)

În Anglia nu pot domni doi regi.
Dar stai puțin : lăsați să mai fiu rege
Doar pîn'diseară ; ochii să mi-i umplu
De strălucirea vie a coroanei,
Va fi-ncîntarea cea din urmă —a lor,
Iar capului onoarea cuvenită,
Și împreună-și vor ceda rîvnitul drept.
Să nu te stingi, tu, soare de pe cer ;
Să nu lași bezna mută-aici stăpînă ;
Stați locului, străji ale boltei
Timp, anotimpuri, odihniți-vă
Ca să rămînă Eduard rege-n țară !
Lumina zilei piere însă iute :
Coroana-mi dragă trebuie s-o dau !
Neoameni, alăptați de vreo tigroaică,
De ce pîndiți voi doborîrea mea ?
Și diadema, viața-mi ne-ntinată ?
Priviți, hiene ! Port din nou coroana.

(Își pune coroana.)

Mînia regelui nu vă-nspăimîntă ?
Nefericite Eduard, te-amăgești :
Nu le mai pasă de-ncruntarea ta,
Și caută să-nscăuneze alt rege :
Ciudate gînduri negre-mi umplu mintea ;
Martire-s unor chinuri nesfîrșite,
În care nu-mi găsesc vreo alinare
Altfél decît simțind pe cap coroana-mi ;
Lăsați-mi-o, dar, s-o mai port o vreme.

TRUSSEL :

De grabă parlamentu-așteaptă vestea :
Deci, zi, Măria Ta : abdici sau nu ?

REGELE *(turbînd)* :

Nu vreau ! Atîta cît trăiesc, sînt rege !
Afară, trădători, la Mortimer !
Cu el alegeți, uneltiți, cum vreți :
Cu sînge vă pecetluiți trădarea.

EPISCOPUL :

Vom duce-acest răspuns ; rămîi cu bine ! *(Dă să iasă cu Trussel.)*

LESTER :

Recheamă-i, sire, ia-i cu binișorul,
Căci dacă pleacă, prințu-și pierde dreptul.

REGELE :

Recheamă-i tu. Eu nu mai am putere.

LESTER :

Milorzi, monarhu-i gata să abdice.

EPISCOPUL :

De nu e gata, poate să aleagă.

REGELE :

O, de-aș putea ! Dar ce, pămînt, conspiră
Să mă-ntristeze. Poftim, vă dau coroana.
V-o dau ? Nu, mîinile-mi nevinovate
Părtașe la asemeni crimă nu se fac !
Din voi, cel mai setos de al meu sînge
Ce vrea să fie ucigaș de regi
S-o ia. Vă-nduioșați ? Vă fac și milă ?
Chemați atunci pe monștrii — Mortimer
Și Isabella ; ochii ei de-oțel,
În loc să verse lacrimi, scot scîntei.
Ba stai ! Decît să-i văd în ochi... Poftim !

(Predă coroana.)

Oh, bun stăpîn din ceruri, ne învață
Disprețul pentru fastul efemer.
Rămîi de-apururi întronat în ceruri !
Închidă-mi ochii degetele morții,
Sau, de trăiesc, să uit de mine însumi.

EPISCOPUL :

Stăpîne...

REGELE :

Nu-mi spune așa ! Să nu te văd ! Afară !
Iertare ! Chinul m-a smintit de tot.
Protector fiului meu să nu-l puneți
Pe Mortimer : și-n gheara unui tigru
E omul mai puțin primejduit
Ca în îmbrățișarea-acestui monstru ! *(Scoate o batistă.)*

Regine-i dați-i-o, de lacrimi udă,
Uscată cu suspine ; de n-o mișcă
Vederea ei, în sîngele-mi muiați-o !
De mine spune-i prințului ; învață-l
Să cîrmuiască el mai bine ; totuși
Cu ce-am greșit, de nu e-am fost prea blînd ?

TRUSSEL :

Și-așa, smeriți vă spunem bun rămas.

REGELE :

Cu bine. *(Episcopul de Winchester și Trussel ies cu coroana.)* Cînd vor veni iar, știu că vor vesti
Chiar moartea mea ; binevenită știre :
Cînd ești pierdut, să mori e-o bucurie.

LESTER :

Alt sol ! Ce noutăți ne-aduce oare ?

(Intră contele de Berkeley care-i dă lui Lester o hîrtie.)

REGELE :

Doar cele așteptate... Hai, Berkeley, haide,
Lovește-mă cu vestea-n pieptul gol.

BERKELEY :

Mărite, crezi că-un om de viță-aleasă
La gînd atît de josnic se coboară ?
Spre a sluji pe Înălțimea Ta
Și de vrăjmași spre a te ocroti.
Sînt gata să-mi dau viața-n orice zi.

LESTER *(citind scrisoarea)* :

Stăpîne, sfatul Doamnei poruncește
Să nu te mai păstrez în grija mea.

REGELE :

Și cine-mi va fi paznic ? Berkeley, tu ?

BERKELEY

Da, Prea Înalte. Asta-i hotărîrea.

REGELE *(luînd hîrtia)* :

De Mortimer e scrisă și semnată.
Rup numele ce-mi rupe inima *(Rupe hîrtia.)*
M-alină-această slabă răzbunare !
Bucăți să-l fac, ca pe hîrtia asta !
Nemuritor al zeilor părinte
Auzi-mă și-ascultă-mă, te rog !

BERKELEY :

Vă duc la mine, sire, trebuie !

REGELE :

În ce loc vrei : la fel sînt toate azi
Și tot pămîntul ca mormînt e bun.

LESTER :

Să-l cruți, mylord, atît cît ai putința !

BERKELEY :

De ce-i fac lui să am eu însumi parte !

REGELE :

Dușmanului de starea mea i-e milă
De-aceea-s dus acum în altă parte.

BERKELEY :

Măria Ta îl crede rău pe Berkeley ?

REGELE :

Nu știu ; de-atîta sînt încredințat,
Că moartea-încheie tot, și pot muri
O dată doar ! Adio, dragă Lester !

LESTER :

Nu încă, sire : vă petrec o vreme.

(Ies toți)

SCENA 2

(În Palatul Regal de la Londra.)
Intră Regina Isabella și Tînărul Mortimer

MORTIMER :

Frumoasă Isa, voia noastră-a-nvins :
Fudulii ce-l stricau pe blegul rege,
Împodobesc spînzurătorile,
Și însuși regele e prinsul nostru.
Ascultă-mă și țara ne-ascultă :
Oricum, copilăreasca frică-alung-o
Căci ținem de urechi un lup bătrîn
Și dacă scapă, pe-amîndoi ne-nhață, [1]
Și strîns fiind, ne strînge și mai tare.

[1] Aluzie la o veche zicală englezească ce simbolizează astfel o situație precară.

Avem nevoie așadar, îndată,
Pe fiu-ți, doamnă, să-l înscăunăm
Ca eu să fiu asupră-i protector :
Cu mult mai greu ar fi cuvîntul nostru
Cînd l-ar subscrie-un nume de monarh.

REGINA :

Drag Mortimer, pe viața mea îți jur :
Să fii încredințat că te iubesc.
Cît nu e în pericol prințul, fiul meu, —
Mai scump decît lumina ochilor —
Poți hotărî ce vrei cu regele
Și eu cu dragă inimă susțin.

MORTIMER :

Întîi aș vrea s-aud că-i răsturnat
Pe urmă poți să-l lași în seama mea.
(Intră un sol.) Scrisori ! De unde ?

SOLUL :

Milord, din Killingworth.

REGINA :

Ce face soțul și stăpînul meu ?

SOLUL :

Domniță-i sănătos, dar ros de gînduri.

REGINA :

Săracul, cum i-aș alina mîhnirea !

(Intră Episcopul de Winchester cu coroana.)

Lord Winchester, îți mulțumesc. *(Către sol.)* Hai, du-te !

(Solul iese)

EPISCOPUL :

De bunăvoie și-a predat coroana.

REGINA :

Vești bune ! Prințul, fiul meu, chemați-l !

EPISCOPUL :

Apoi, pîn-s-a pecetluit scrisoarea,
Sosit-a Lordul Berkeley. Așadar
Din Killingworth desigur a plecat.
Și-am auzit că Edmund unelteşte
Să-și libereze fratele ; atît !

Lord Berkeley este tot așa milos
Ca Lester care l-a păzit-nainte.

REGINA :

Atunci să-i fie altul păzitor.

MORTIMER :

Vreau să fiu singur. *(Către Episcop.)* Ia sigiliul mic.
(Către însoțitorii din culise.) Hei, voi ! Să vină
Gurney și Matrevis !
Lui Edmund, tontul, planul să-i stricăm :
Schimbăm pe Berkeley ; îl mutăm pe rege
Și unde e vom ști numai noi doi.

REGINA :

Dar, Mortimer, atîta cît trăiește
Nu sînt primejdii pentru noi și prinț ?

MORTIMER :

Ia zi, îl vrei trimis pe loc la moarte ?

REGINA :

Așa aș vrea, dar nu de mîna mea.

(Intră Matrevis și Gurney)

MORTIMER

Ajunge... Așterne-acum Matrevis
Răvaș din partea noastră lui Lord Berkeley
Că tu, cu Gurney, îl preluați pe rege ;
Și cînd e gata, dă-ni-l să-l semnăm.

MATREVIS :

Ascult, milord. *(Scrie.)*

MORTIMER :

Tu, Gurney...

GURNEY :

Ascult, Stăpîne !

MORTIMER :

Cum vrei să te înalți prin Mortimer
— Ce-acum învîrte-n voie roata sorții —
Fă tot ce poți să-l vestejești pe rege,
Fără cuvinte ori priviri mai blînde.

GURNEY :

Fii liniștit, milord.

MORTIMER :

Și-n primul rînd, — deoarece aud
Că Edmund luptă ca să-l libereze —
Din loc în loc, mereu, mutați-l noaptea

S-ajungă în sfîrșit la Killingworth
Iar de acolo înapoi la Berkeley ;
Pe drum, ca să se chinuie mai mult
Vorbiți-i cît mai aspru ; dar, oricum,
Să nu-l aline nimeni chiar de plînge :
Cu vorbe grele să-i sporiți mîhnirea.

MATREVIS :

Milord, vom face cum ne poruncești.

MORTIMER :

Acum porniți îndată într-acolo !

REGINA :

Scrisoarea asta pentru cine este ?
E pentru rege, dragul meu stăpîn ?
Măriei Sale să-i vorbești smerit
De mine, care-n van mă străduiesc
Să-i ușurez necazul, să-l slobod.
Du-i semnul ăsta al iubirii mele.
(Îi dă un inel.)

MATREVIS :

Așa voi face, maiestate. *(Iese cu Gurney.)*

MORTIMER :

Frumos te-ai prefăcut. Așa s-o ții
Regină dulce... Vine Kent cu Prințul !

REGINA :

Tot împuind urechea de copil a prințului
Cu șoapte veninoase

MORTIMER :

De-l mai lăsăm în preajma lui, distruge
Ce plănuim și uneltim noi doi.

REGINA :

Cu Kent fii blînd, de parc-ar fi tot pace.
(Intră Prințul Eduard cu Ducele Edmund de Kent)

MORTIMER :

Ce face preacinstitul lord de Kent ?

KENT :

Sînt sănătos, milord... Măria Ta ce face ?

REGINA :

Tot bine-aș face dacă ar fi slobod
Stăpînul meu, ce ție frate-ți este.

KENT :

Aud c-acum în urmă-a abdicat

REGINA :

Cu-atît mai tristă sînt.

MORTIMER :

Și eu.

KENT *(aparte)* :

Ah, se prefac !

REGINA :

Băiete dragă, vino să-ți vorbesc.

MORTIMER :

Ca rudă apropiată, pari menit
Să fii tu protectorul prințului.

KENT :

Alt protector nu poate fi mai bun
Decît regina, care i-a dat viață ;

PRINȚUL :

Nu mă sili să port coroana, mamă ;
E-a regelui ; sînt prea mic să domnesc.

REGINA :

Doar știi că-i voia Maiestății Sale.

PRINȚUL :

Să-l văd întîi, și-apoi mă învoiesc.

KENT :

Așa să faci, nepoate.

REGINA :

Cumnate, știi că e cu neputință !

KENT :

De ce, e mort ?

REGINA :

Ferească sfîntul !

KENT :

Ce fericit aș fi
De vorbele ți-ar izvorî din inimă !

MORTIMER :

Ești nestatornic, Edmund, ocrotindu-l
Cînd te-ai luptat să-l vezi întemnițat !

KENT :

De-aceea lupt acum să-ndrept tot răul.

MORTIMER *(aparte reginei)*:
Îți spun, un om atît de fals
Nu trebuie să stea pe lîngă-un prinț.
(Prințului.) Să n-ai încredere în el, alteță,
Căci l-a trădat pe rege, și-i e frate.
PRINȚUL:
Dar se căiește-acum, și-și plînge fapta.
REGINA:
Băiete, hai cu mine și ăst lord.
PRINȚUL:
Cu tine vin, dar nu cu Mortimer.
MORTIMER:
Cum mă înfrunți, mucosule, pe mine?
Atunci te iau de-aici chiar cu de-a sila!
PRINȚUL:
Sari, unchiule! Mă tem de Mortimer.
REGINA:
Cumnate, lasă! Noi îi vrem doar bine
Mi-e mai apropiat decît ți-e ție.
KENT:
Cumnată, i-s tutore; dă-mi-l, deci.
REGINA:
Cumnate, îi sînt mamă; deci, îl țin.
KENT:
Să știe Mortimer că m-a rănit.
(Aparte.) Alerg la Killingworth să-l scap pe Eduard
De toți vrăjmașii; ne vom răzbuna
Pe Mortimer; la fel și pe regină.

(Ies printr-o parte Regina, Prințul și Tînărul Mortimer iar pe partea cealaltă Kent.)

SCENA 3

(În apropierea Castelului Killingworth.)

Intră Matrevis, Gurney și oșteni aducîndu-l pe Regele Eduard

MATRÉVIS:
Nu sta trist, sire; îți sîntem prieteni;

Bărbații sînt sortiți să-ndure chinuri ;
Deci, hai : zăbava ne-ar aduce moarte.

REGELE :

Biet Eduard, unde trebuie să mergi ?
Hainul Mortimer nu-ți dă răgaz ?
Sînt chinuit ca pasărea de noapte
Urîtă celorlalte zburătoare !
Mînia minții nu-i mai trece-odată ?
De sînge inima-i nu e sătulă ?
De-o vrea pe-a mea, hai, spintecați-mi pieptul
Și dați-i-o, ori lui ori Isabellei :
Acolo, văd, țintesc ei cel mai mult.

GURNEY :

Nu, sire, căci ne-a poruncit regina
Cît mai ferit, cu grijă să te ținem :
Doar patima-ți sporește suferința.

REGELE :

Ba nu, purtarea voastră mi-o sporește.
Cît poate să mai țină suflul vieții
Cînd mă înăbuș de duhori cumplite ? [1]
Monarhul Angliei în hrubă zace
Și-acolo se va stinge-nfometat ;
Ca hrană zilnică : suspine-adînci
Ce-mi sfîșie lăcașul inimii.
Îmbătrînește Eduard ne-alinat,
Și va muri la fel, chiar de-l plîng mulți.
Prieteni, dați-mi apă să-mi sting setea
Și trupul să mi-l spăl de scîrnăvie.

MATREVIS :

Na apă din hazna, c-așa-i porunca !
Stai jos, să te bărbierim, stăpîne.

REGELE :

Plecați, mișei ! Vreți să mă omorîți ?
Mă înecați cu apă din mocirlă ?

GURNEY :

Ba nu, doar te spălăm, și-ți radem barba,
Să nu fii cunoscut și smuls de-aici.

---

[1] Această replică anticipează întemnițarea regelui într-o cloacă a Castelului Kenilworth. (Scena 5.)

MATRÊVIS :

De ce te mai frămînți ? Te zbați zadarnic !

REGELE :

Și pitulicea-n gheara unui leu
Se zbate-n darn ; și eu mă lupt zadarnic
Să smulg tiranului un pic de milă.

(Îi spală cu apă murdară, și-i rad barba.)

Puteri eterne, știți cumplita grijă
Ce-mi chinuiește sufletul zdrobit !
Străpungeți cu privirea pe-ndrăzneții
Ce își rănesc stăpînul, suveranul !
De dragul tău, Piers Gaveston, îndur !
Doar pentru mine ați murit, și tu și Spenserii,
Voi suferi-n miit eu pentru voi !
Oriunde-ar fi, cu duhurile lor,
Frățește pe al meu îl vor primi ! Oricînd li-l dau !

MATRÊVIS :

Al lor cu-al tău nu se vor dușmăni.
La drum ! Plecăm ; și stingeți torțele !
La Killingworth intrăm pe întuneric !

GURNEY :

Hei : Cine vine ? *(Intră Edmund de Kent)*

MATRÊVIS :

E lordul Kent. De rege aveți grijă !

REGELE :

O, frate scump, ajută-mă să scap !

MATRÊVIS :

Departe ține-l ! Regele păzește-l !

KENT :

Soldați, lăsați-mă să-i spun o vorbă !

GURNEY :

Pe Kent să-l pedepsiți c-a dat năvală !

KENT :

Jos armele, mișei ! Predați pe rege !

MATREVIS :

Predă-te tu, lord Kent, sau vei muri !

KENT :

De ce mă strîngeți, cîini nemernici ?

GURNEY :

Legați-l și trimiteți-l la curte.

KENT :

Aici e curtea, unde-i regele !
Vreau să-i vorbesc : de ce să mă opriți ?

MATREVIS :

E curtea unde-i lordul Mortimer :
Acolo mergi domnia ta ; drum bun !

(Matrévis și Gurney ies cu Regele Eduard)

KENT :

E vai de țara-n care lorzi țin curtea
Iar regele e azvîrlit în temniți !

PRIMUL SOLDAT :

Mai zăbovim ? Hai, domnilor, la curte !

KENT :

Pe frate dacă tot nu pot să-l scap,
Duceți-mă oriunde, chiar la moarte !

(Ies toți.)

SCENA 4

(În Palatul Regal de la Londra.)

Intră Tînărul Mortimer

MORTIMER :

Ori moare Eduard, ori mă prăbușesc :
A și-nceput să fie plîns de plebe.
Dar cel care-l ucide va plăti
Din greu cînd se va face mare fiul.
Deci voi umbla prudent, cu viclenie.
Răvașul ăsta — scris de un prieten —
Îi cere moartea, însă și scăparea. *(Citește.)*
Eduardum occidere nolite timere, bonum est.
N-ai teamă : să-l ucizi pe rege bine-i :
Dar de-l citești în alt fel, alta-nseamnă :
Eduardum occidere nolite, timere bonum est.
N-ai teamă să-l ucizi pe rege ? Bine-i !
Cum este în doi peri, așa îl las ;
Căci dacă moare și-i găsit răvașul,

Matrévis și ceilalți să poarte vina,
Și nu noi care-am pus la cale-omorul.
Aici se află, zăvorît, chiar solul
Ce îl va duce și va face restul ;
Iar datorită unui semn ascuns
Ce-l poartă, după săvîrșirea faptei
Va fi ucis și el... *(Strigă.)* Hai, intră, Lightborn !
Rămîi și-acum la fel de hotărît ?

LIGHTBORN :

Păi altfel cum, milord ? Ba chiar, mai tare !

MORTIMER :

Și te-ai gîndit cam cum vei face treaba ?

LIGHTBORN :

Da, da. Cum de-a murit nu va ști nimeni.

MORTIMER :

Văzîndu-l, Lightborn, o să te înmoi.

LIGHTBORN :

Ha, ha ! Nu-s omul să se-nmoaie-ușor !

MORTIMER :

Mă rog, să ai curaj ; păstrează taina !

LIGHTBORN :

Nu vă mai osteniți să-mi dați povețe :
Nu-i primul meu omor : la Neapol
Am învățat să pun otravă-n flori
Să-năbuș cu un văl băgat pe gît ;
Ori gîtul să-l străpung cu-un vîrf de ac ;
Să tai o pană și să suflu-un praf
Cu ea-n urechea celui adormit ;
De nu, să-i torn argintul viu în gură.
Dar am o cale și mai bună-acum.

MORTIMER :

Și-anume care ?

LIGHTBORN :

Iertați-mă : secretul mi-l păstrez.

MORTIMER :

Nu țin să-l știu ; vreau doar să nu se afle.
(Îi dă răvașul.) Lui Gurney și Matrevis dă-le asta.
Te-așteaptă cai de schimb din poștă-n poștă.
(Îi dă un semn.) Ia asta. Du-te ! N-am să te mai văd !

LIGHTBORN :

Nu ?

MORTIMER :

Nu, pîn-nu vii să-mi spui că-i Eduard mort.

LIGHTBORN :

Păi, pe curînd, Milord, rămîi cu bine. *(Iese.)*

MORTIMER :

Și prințul și regina mă ascultă ;
Chiar lorzii cei mai trufași mă salută ;
Cu plecăciuni adînci, pîn-la pămînt,
Pecetluiesc sau anulez, cum vreau,
Mai mult temut decît iubit sînt... Bine-i
Și cînd mă-ncrunt, curtenii să pălească.
La prinț mă uit cu ochi de Aristarh [1] : —
Aceia pe școlari îi pălmuiau.
Chiar lorzii m-au pus protectorul lui,
Și m-au bătut la cap să iau tutela.
Iar eu, la masa sfatului, destul de grav,
Și-asemeni unui puritan sfios
M-am văicărit întîi de slăbiciune
Spunînd că-i *onus quam gravissimum* [2] ;
Cînd însă, întrerupt de-ai mei prieteni,
Provinciam suscepi [3] — vorba lor ;
În fine, protector sînt eu acum.
E limpede : eu cu regina — singuri —
Regatul — și pe rege — vom conduce !
Vrăjmașii mi-i voi urgisi, precum
Amicii mi-i voi înălța, cum vreau.
Și cine va-ndrăzni să-mi stea în cale ?
Major sum quam cui possit fortuna nocere : [4]
Să fie asta ziua-ncoronării,
C-așa e voia mea și-a Isabellei.
A, sună trîmbițele. Să-mi iau locul !

(Se aud trîmbițe-n culise.)

(Intră Prințul — acum Regele Eduard al III-lea — Regina Isabella, Arhiepiscopul de Canterbury, Luptătorul și Nobilimea)

---

[1] Gramatician și critic din Alexandria (sec. II î.e.n.)
[2] Sarcină foarte grea. *(lat.)*
[3] Mi-am luat această povară *(lat.)*.
[4] Mai mare sînt decît cei pe care-i poate lovi soarta *(lat.)*.

ARHIEPISCOPUL :

Trăiască Eduard, ce prin har ceresc
E rege-al Angliei, stăpîn Irlandei !

LUPTĂTORUL :

De vreun creștin, păgîn, evreu ori turc
Ar spune că nu-i rege pe dreptate
Și-ar cuteza să-și întărească spusa
Cu sabia, l-înfrunt eu, luptătorul.

MORTIMER :

Nu-s îndoieli ! Sunați încoronarea ! *(Răsună trîmbițe.)*

EDUARD AL III-LEA :

Primește, luptătorule ! *(Îi dă o pungă.)* [1]

REGINA :

Lord Mortimer, să-l iei în grija ta.

(Intră soldații care-l aduc pe Kent legat.)

MORTIMER :

Ce trădător e-adus, împuns cu suliți ?

PRIMUL SOLDAT :

E ducele de Kent.

EDUARD AL III-LEA :

Dar ce-a făcut ?

PRIMUL SOLDAT :

Pe rege-a vrut cu forța să ni-l ia
Cînd ne porneam cu el spre Killingworth.

MORTIMER :

Cum, Edmund, ai cercat să-l scapi ? Vorbește !

KENT :

Da, Mortimer ; el e monarhul nostru
Iar tu-l silești pe prinț să-i ia coroana.

MORTIMER :

Tăiați-i capul ! Asta-i legea marțială !

KENT :

Cum, trădătorule, să-mi taie capul ?

EDUARD AL III-LEA :

Milord, e unchiul meu, și va trăi !

---

[1] După alte comentarii îi dă pocalul aurit, cu care — conform ritualului — a toastat pentru luptător.

MORTIMER :

Stăpîne, ți-e dușman, și va muri !

KENT :

Opriți, mișeilor !

EDUARD AL III-LEA :

Să-l iert, n-am voie ? Scumpă mamă, roagă-l
Pe Lordul Protector să-i cruțe viața.

REGINA :

Băiete, nu-ndrăznesc să scot o vorbă.

EDUARD AL III-LEA :

Nici eu, și totuși cred c-ar trebui
Să poruncesc ; cum nu pot, îl implor :
Lord Mortimer, de-mi lași în viață unchiul
Te răsplătesc și eu cînd mă fac mare.

MORTIMER :

Folosul, sire, e al tău, și-al țării.
(Soldaților.) De cîte ori să poruncesc să-l duceți ?

KENT :

Ce, tu ești rege ? Mor din voia ta ?

MORTIMER :

A *noastră* ! *(Soldaților.)* Luați-l, v-am mai spus !

KENT :

Stați, numai să vorbesc : nu vreau să plec.
Monarh e frate-meu, ori fiul lui :
Nici unul nu vrea sîngele lui Edmund !
Și-atunci, soldați, voi unde mă tîrîți ?

(Soldații îl tîrăsc pe Kent la locul de execuție.)

EDUARD AL III-LEA *(Reginei)* :

Ce ocrotire de la el s-aștept
Cînd unchiul meu va fi ucis astfel ?

REGINA :

N-ai teamă, eu te apăr de dușmani.
Doar Edmund, de trăia, ți-ar fi vrut moartea.
Băiete, hai la vînătoare-n parc.

EDUARD AL III-LEA :

Și unchiul Edmund vine tot cu noi ?

REGINA :

Hai, nu te mai gîndi la trădător ! *(Ies toți.)*

SCENA 5

(Castelul Berkeley.)

Intră Matrévis și Gurney

MATRÉVIS :

Mă mir că regele nu moare, Gurney,
Ținut pîn la genunchi în apă, -n cloaca
În care curg canalele cetății,
Scoțînd mereu un abur umed, gros,
Destul să otrăvească pe oricine,
Dar mite-un rege ce-a crescut în puf !

GURNEY :

Și eu mă mir, Matrevis, căci aseară,
Puțin cît am crăpat o clipă ușa,
— Ca să-i azvîrl ceva de ale gurii —
Și m-a izbit duhoarea ! Să mă-năbuș !

MATRÉVIS :

E trupul lui în stare să îndure
Mai mult decît putem să-l chinuim.
Deci mintea, hai, să i-o mai zădărîm.

GURNEY :

Trimite după el și am să-l mînii.

MATRÉVIS :

Stai ! Cine-i ? *(Intră Lightborn și le dă o scrisoare)*

LIGHTBORN :

Prin mine vă salută Lord Protector.

GURNEY *(citind)* :

Ce-i asta ? Nu-i prind bine înțelesul.

MATRÉVIS :

Anume e lăsată așa-n doi peri :
Eduardum occidere nolite timere,
Acesta-i înțelesul.

LIGHTBORN :

Știți semnul ăsta ? *(Le dă semnul de la Mortimer.)*
Dați-mi-l pe rege.

MATRÉVIS :

Mai stai puțin ; îndată-ți dăm răspunsul.
(Aparte lui Gurney.) Nemernicu-i trimis s-omoare craiul.

GURNEY :

Și eu mi-am zis la fel.

MATREVIS :

Iar dup-acest omor,
Ia uite cum i se plătește truda :
Pereat iste ! [1] Regele i-l dăm ;
Avem de-ales ? *(Lui Lightborn.)* Ai cheia. Asta-i hruba.
Fă ce ți-a poruncit stăpînul nostru.

LIGHTBORN :

Știu eu ce-am de făcut. Acum plecați,
Dar nu departe ; vreau să m-ajutați :
Alături faceți focul ; o frigare
Mai pregătiți-mi, înroșită-n foc.

MATREVIS :

Prea bine.

GURNEY :

Dar altceva nu-ți trebuie ?

LIGHTBORN :

Ba da ! O masă și-o saltea de fulgi.

GURNEY :

Atîta tot ?

LIGHTBORN :

Atît ! Deci, cînd vă chem, aici le-aduceți.

MATREVIS :

N-ai grijă.

GURNEY :

Ia torța, să cobori în beci. *(Îi dă lui Lightborn o făclie și iese cu Matrevis.)*

LIGHTBORN :

Acum
M-apuc de treabă ; regele va fi
Tratat gingaș, cum n-a fost încă nimeni...
Ah, phiu, ce loc ! Într-adevăr ca-n vis.

(Se deschide o cortină, lăsînd să se vadă temnița regelui.)

REGELE :

Lumină ? Cine e ? De ce-ai venit ?

---

[1] Să moară acesta (=Lightborn) *(lat.)*.

LIGHTBORN :

Aduc plăcute veşti, să te aline.

REGELE :

Doar alinare nu-ţi citesc pe chip :
Mişele, ştiu că vii să mă omori !

LIGHTBORN :

Să te omor, Luminăţia Ta ?
Nu-mi trece nici prin gînd să-ţi fac vreun rău.
Plîngîndu-ţi starea, Doamna m-a trimis
Să văd cum s-au purtat aici cu tine,
Căci cine n-ar vărsa amare lacrimi
Văzînd un rege în nenorocire ?

REGELE :

Cum, lăcrimezi ? Ascultă-mă şi chiar
De ţi-ar fi inima ca-a lui Matrevis
Ori Gurney, stîncă ruptă din Caucaz,
Tot s-ar muia pînă-mi închei povestea.
Nu-n beci m-au aruncat, ci-n cloaca-n care
Se scurge toată scîrna din castel.

LIGHTBORN :

Ce ticăloşi !

REGELE :

În smîrc şi zoi de zece zile stau
Şi ca să n-aţipesc cumva o clipă
Mereu bat tobele ; măcar că-s rege,
Doar pîine cu apă-mi dau ; aşa că vezi,
De-atît nesomn, de-atîta nemîncare
Mi-e mintea-n ceaţă, trupul amorţit :
Nici nu mai ştiu de am picioare, mîini.
De mi s-ar scurge sîngele din vine
Ca zoile din zdrenţele ce port !
Reginei zi-i că n-arătam astfel
Cînd m-am luptat l-acel turnir, în Franţa —
De dragul ei, şi l-am zvîrlit din şa
Chiar şi pe ducele de Cleremont.

LIGHTBORN :

Ajunge, Sire, inima mi-o frîngi !
Întinde-te în pat şi te-odihneşte !

REGELE :

Privirea-ţi nu ascunde decît moarte,
Pe fruntea ta-mi citesc sfîrşitul. Dar stai,
Mai zăbovească mîna-ţi ucigaşă

S-o văd din vreme cînd mă va lovi
Încît și-atunci cînd îmi voi pierde viața
Să-mi fie gîndul îndreptat spre cer.

LIGHTBORN :

De ce nu te încrezi în mine, Doamne ?

REGELE :

De ce te porți atît de prefăcut cu mine ?

LIGHTBORN :

Eu mîinile nu mi-am mînjit niciodată
Cu sîngele-unui om nevinovat.
Nu le pătez acum cu-al unui rege.

REGELE :

Mă iartă c-am nutrit asemeni gînd.
Mai am un singur giuvaer ; primește-l. *(Îi dă o bijuterie.)*
Mi-e frică, totuși, făr-a ști de ce,
Dar tremur din tot trupul cînd ți-l dau.
Gînd ucigaș de tăinuiești în suflet
Ți-l schimbe darul, mîntuindu-te !
Știu că sînt rege : cînd aud cuvîntul
Un iad de chinuri simt ; coroana unde-i ?
S-a dus ! S-a dus ! De ce să mai trăiesc ?

LIGHTBORN :

Prea mult nesomn ! Îți trebuie odihnă !

REGELE :

Mă ține chinul treaz, altfel dormeam.
De zece zile ochii n-am închis.
Acum, vorbind, se-nchid ; de teamă, însă
Iar se deschid. De ce stai tu aici ?

LIGHTBORN :

Mă bănuiești, stăpîne ? Plec, atunci !

REGELE :

Nu ; de ți-ai pus în gînd să mă ucizi
Vei reveni ; drept care, poți rămîne. *(Adoarme.)*

LIGHTBORN :

A adormit.

REGELE *(trezindu-se)* :

Mai stai puțin ! Nu mă ucide încă !

LIGHTBORN :

Ce-i Doamne, ce-ai pățit ?

REGELE :

Tot îmi mai zumzăie ceva-n urechi
Șoptind, că de adorm, adorm pe veci !
De teama asta m-au cuprins fiorii ;
Așa că spune-mi ; pentru ce-ai venit ?

LIGHTBORN :

Ca să te scap de viață !... Hai, Matrévis !

(Intră Matrevis)

REGELE :

Prea-s firav și sleit să-ți mai țin piept...
Ai milă, Doamne, sufletu-mi primește-l !

LIGHTBORN :

Aduceți masa !

REGELE :

Mă cruță, ori ucide-mă o dată !

(Matrevis și cu Gurney aduc o masă și o frigare)

LIGHTBORN :

Acum puneți-o peste el *(Îl țintuiește cu masa pe rege, care țipă)*
Călcați pe ea. *(Tropăie deasupra mesei.)*
Prea tare nu, să nu lăsați vreo urmă

MATREVIS :

Mă tem că țipetele scoală tîrgul.
Pe cai, deci, și s-o luăm din loc îndată.

LIGHTBORN :

Ce ziceți, domnilor, lucrat-am bine ?

GURNEY :

Nespus de bine ! Iată-ți și răsplata ! *(Îl înjunghie.)*
Să-i ducem leșu-n șanțul plin cu apă !
Pe-al regelui la Mortimer să-l ducem :
Plecăm !

(Ies, tîrînd cadavrele.)

SCENA 6

(Palatul Regal din Londra.)

Intră Tînărul Mortimer cu Matrevis

MORTIMER :

E gata treaba ? Ucigașu-i mort ?

MATRÉVIS :

Făcută-i, și-i păcat că s-a făcut !

MORTIMER :

Matrévis, dacă-ncepi să te căiești,
Ți-oi fi eu popă : deci, alege,
De vrei să ții în taină fapta, sau
Să mori de mîinile lui Mortimer.

MATRÉVIS :

Stăpîne, Gurney a fugit. Mă tem
Că ne va da de gol. Aș vrea să fug !

MORTIMER :

Fugi la sălbatici.

MATRÉVIS :

Smerit îți mulțumesc, Milord ! *(Iese.)*

MORTIMER :

Doar eu stau ca-al lui Zeus pom măreț
Cînd alții-s doar lăstari pe lîngă mine.
Chiar numele-mi le dă la toți fiori
Iar mie nu mi-e teamă de nici unul :
Ar cuteza vreodată cineva
Să-mi pună-n seamă moartea regelui ! *(Intră Regina.)*

REGINA :

Vai, Mortimer, băiatul știe
Că tatăl lui e mort, ucis de noi !

MORTIMER :

Ce dacă ? Regele e un copil.

REGINA :

Își smulge părul, mîinile își frînge.
La-amîndoi ne jură răzbunare.
S-a dus acum în Sala de Consiliu ;
Cere-ajutor și sprijin de la lorzi.
Vai, uite, vine, însoțit de ei !
Da, Mortimer, acum ne prăbușim !

(Intră Regele Eduard al III-lea cu mai mulți Lorzi și Însoțitori.)

PRIMUL LORD :

Curaj, Măria Ta ! Ești rege, nu uita !

EDUARD AL III-LEA *(lui Mortimer)* :

Nemernicule !

MORTIMER :

O, o, stăpîne !

EDUARD AL III-LEA :

Să nu crezi că mă tem de vorba ta ;
Ai uneltit pîn-l-ai ucis pe tata,
Și vei muri ! Pe catafalcu-i trist
Va zace țeasta-ți hîdă, blestemată,
S-arate lumii că prin vicleșug
Ai îngropat prea iute trupul lui regesc.

REGINA :

Nu plînge, fiul meu iubit !

EDUARD AL III-LEA :

Nu vrei să plîng ? De ce ? Doar mi-era tată ;
Și de-l iubeai măcar pe sfert cît mine
Nu-i îndurai atît de calmă moartea :
Mă tem c-ai uneltit cu Mortimer.

PRIMUL LORD *(lui Mortimer)* :

De ce nu dai răspuns Măriei Sale ?

MORTIMER :

Sînt prea scîrbit că mă învinuiește !
Că l-am ucis, cine-a-ndrăznit să spună ?

EDUARD AL III-LEA :

Prin gura mea vorbește scumpu-mi tată
Și spune răspicat : Tu l-ai ucis !

MORTIMER :

Dovadă n-are Înălțimea Voastră ?

EDUARD AL III-LEA :

Ba da, și-i scrisă chiar de Mortimer. *(Arată răvașul.)*

MORTIMER *(aparte Reginei)* :

Fățarnicul de Gurney ne-a trădat.

REGINA *(aparte lui Mortimer)* :

Știam eu : crima nu se poate-ascunde !

MORTIMER *(Regelui)* :

E scrisul meu : și ce închei din asta ?

EDUARD AL III-LEA :

Că ai trimis un ucigaș la rege.

MORTIMER :

Ce ucigaș ? Aduceți-l să-l văd.

EDUARD AL III-LEA :

A, Mortimer, deci știi c-a fost ucis !
Și tu la fel vei fi !... De ce nu-l luați ?

Aduceți un grătar,[1] de-aici tîrîți-l
În streang, vă zic, și ciopîrțiți-l :
Mi-aduceți capul înapoi, pe dată !

REGINA :

De dragul meu, băiete scump, să-l cruți !

MORTIMER :

Domniță, nu cerși ! Prefer să mor
Decît să-i cer cruțare țîncului.

EDUARD AL III-LEA :

Luați trădătorul ucigaș de-aici !

MORTIMER :

Pe Roata ta, haină Soartă, văd
Acel vîrf care, mult rîvnit de oameni,
De-a berbeleacu-i face să se ducă.
Eu l-am atins ; cum nu puteam urca
Mai sus, de ce mi-aș plînge prăbușirea ?
Regină scumpă-adio ! Nu-l jeli
Pe Mortimer. Scîrbit de-această lume,
În chip de călător pornește-acum
Tărîmuri neștiute să cunoască.

EDUARD AL III-LEA :

Cum, îl lăsați pe trădător să stea ?

(Tînărul Mortimer e luat de Primul Lord și cîțiva însoțitori.)

REGINA :

Cum viață eu ți-am dat, te rog din suflet
Să nu verși sîngele lui Mortimer.

EDUARD AL III-LEA :

E limpede că l-ai vărsat pe-al tatei,
De stărui astfel pentru Mortimer !

REGINA :

Eu, sîngele să-i fi vărsat ? O, nu !

EDUARD AL III-LEA :

Da, doamnă, tu ! Așa șoptește-un zvon.

REGINA :

E fals, scornit de cei ce te iubesc,
Spre-a doborî pe biata Isabella.

---

[1] Trădătorii erau tîrîți pe un grătar.

EDUARD AL III-LEA *(către lorzi)* :

Putea ea să se poarte ca un monstru ?

AL DOILEA LORD :

Mi-e teamă, sire, că-i adevărat.

EDUARD AL III-LEA :

De-omorul lui ești bănuită, mamă,
Așa că-n Turnul Londrei te închidem,
Pîn-se va face întreaga cercetare.
Ți-s fiu, dar de ți-e dovedită vina,
Nu te-aștepta să fiu milos ori blînd.

REGINA :

Mai bine mor, căci am trăit prea mult,
De vrea chiar fiul să-mi scurteze viața.

EDUARD AL III-LEA :

Duceți-o ! Vorbele-i mă fac să plîng,
De mai grăiește, mă înduioșez.

REGINA :

Să nu-mi jelesc stăpînul îndrăgit ?
În groapă să nu-l însoțesc, cu ceilalți ?

AL DOILEA LORD :

Nu, Doamnă, -i voia regelui să pleci.

REGINA :

M-a și uitat ! Opriți ; sînt mama lui.

AL DOILEA LORD :

Mai are-nsemnătate ? Du-te, Doamnă !

REGINA :

Vin, dulce moarte și scurtează-mi chinul !

(Iese Regina, cu al doilea Lord și cîțiva însoțitori. Reintră Primul Lord aducînd capul Tînărului Mortimer.)

PRIMUL LORD :

Stăpîne, capul tînărului Mortimer.

EDUARD AL III-LEA :

Îl pun pe catafalcul tatei. Rog
Aduceți-l — și straiul meu cernit. *(Ies însoțitorii.)*
Cap blestemat, de-aveam asupra ta
Puterea de acum, nu-ți mai urzeai
Trădarea monstruoasă ! Iată-i, vin !

(Se-ntorc însoțitorii, aducînd o năsălie și veșminte de doliu.)

Vă rog, luați parte la durerea mea :
Scump tată, duhului ucis al tău
Jertfit-am capul cutrei trădătoare ;
Iar ochii mei în lacrimi să-ți arate
Durerea nevinovăției mele.

(Ies toți.)

SFÎRȘIT